

Elina-Linnea Kaikko

”Hyvin erikoinen perhe verrattuna ydinperheeseen” – Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tietämys sateenkaari-perheistä ja kokemus koulutusohjelman roolista tiedon jakajana

Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

2011

”Hyvin erikoinen perhe verrattuna ydinperheeseen” – Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tietämys sateenkaariperheistä ja kokemus koulun roolista tiedon jakajana

Kaikko, Elina-Linnea
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Kesäkuu 2011
Ohjaaja: Flinck, Marja
Sivumäärä:51
Liitteitä:3

Asiasanat: sateenkaariperheet, seksuaalivähemmistöt, sukupuolivähemmistöt

---

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tietämystä sateenkaariperheistä, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä sekä selvittää, miten hoitotyön opiskelijat kokevat Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman roolin tiedon välittäjänä.

Opinnäytetyö on tutkimusmenetelmältään kvantitatiivis-kvalitatiivinen. Tutkimusjoukko valittiin systemaattisena otantana valitsemalla Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opinnot vuonna 2008 aloittaneet hoitotyön opiskelijat Sosiaali- ja terveysalan Porin toimipisteessä. Vastausprosentti oli 66,67.

Tämän opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tietämys sateenkaariperheistä sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä on suppeaa ja hajanaista. Kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat tärkeäksi, että aiheesta opetettaisiin hoitotyön koulutusohjelmassa. Opinnäytetyön tuloksissa ilmenee, että tällä hetkellä koulutusohjelman rooli tiedon jakajana on vähäinen.

”A very different family compared to nuclear families” – the students’ of Degree Programme of Nursing in Satakunta University of Applied Sciences knowledge of rainbow families and the role of degree programme as a mediator for information

Kaikko, Elina-Linnea

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Nursing

June 2011

Supervisor: Flinck, Marja

Number of pages: 51

Appendices: 3

Keywords: rainbow families, sexual minorities, gender minorities

---

The purpose of this thesis is to examine the knowledge of students' of Degree Programme of Nursing in Satakunta University of Applied Sciences of rainbow families (LGBT parenting: lesbian, gay, bisexual and transgender people parenting one or more children), and sexual and gender minorities. The aim is to research how nursing students experience the role of Satakunta University of Applied Sciences as a mediator for information.

The thesis is a quantitative-qualitative in its methods. The group for this study was selected systematically. It consisted of students who had begun their studies in 2008 in the Degree Programme in nursing in Pori. The response rate was 66.67.

According to the results it can be concluded that the knowledge of students' of Degree Programme in nursing of rainbow families, and sexual and gender minorities is limited and fragmented. The students found it important that this subject should be taught in the degree program. The results of this thesis show that the role of Satakunta University of Applied Sciences as a mediator for information is currently minor.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	7
3	SATEENKAARIPERHEIDEN MUODOT JA MÄÄRITTÄVÄT PIIRTEET	8
3.1	Seksuaalivähemmistöt	9
3.2	Sukupuolivähemmistöt	10
3.3	Sateenkaariperheiden muodot.....	12
4	HOITOTYÖN (AMK) KOULUTUSOHJELMA	13
5	HOITOTYÖN AMMATILAISENA ASIAKASTYÖSSÄ	16
6	HOITOTYÖN AMMATILAISENA SATEENKAARIPERHEITÄ KOHTAAMASSA	19
7	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	21
8	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSELLINEN TOTEUTUS	24
8.1	Kohderyhmä ja yhteistyötaho	24
8.2	Tutkimuksellinen lähestymistapa	24
8.3	Kohdejoukko ja aineiston keruu	25
8.4	Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi.....	27
9	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	28
9.1	Taustatiedot.....	28
9.2	Vastaaajien tiedot seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä.....	29
9.2.1	Homoseksuaalisuus	29
9.2.2	Biseksuaalisuus	29
9.2.3	Oikeus määritellä itse oma seksuaalinen suuntautuminen	29
9.2.4	Transvestisuus	30
9.2.5	Trangenderiys.....	30
9.2.6	Transsukupuolisuus.....	30
9.2.7	Intersukupuolisuus	30
9.2.8	Erityinen sukupuoli lapsella.....	31
9.3	Sateenkaariperheet	32
9.3.1	Sateenkaariperheiden muodot	32
9.3.2	Sateenkaariperheiden määritelmä	33
9.3.3	Sateenkaariperheen vapaata kuvailua.....	34
9.3.4	Sateenkaariperheet ja lapset	35
9.3.5	Sateenkaariperheiden kohtaaminen työssä.....	36
9.3.6	Konkreettisten ongelmatilanteiden kuvailu.....	36
9.4	Kokemus omista tiedoista.....	37

9.4.1 Seksuaalivähemmistöt	37
9.4.2 Sukupuolivähemmistöt.....	38
9.4.3 Sateenkaariperheet	38
9.4.4 Omien arvojen arviointi	40
9.5 Tiedon alkuperä ja koulun rooli tiedonjakajana	40
9.5.1 Vastaajien tiedon alkuperä	40
9.5.2 Koulun rooli tiedon jakajana vastaajien kokemana.....	41
9.6 Vapaan sanan kenttä	42
10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	43
11 POHDINTA.....	44
LÄHTEET	48
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Sateenkaariperheiksi kutsuttuja perhemuotoja on ollut Suomessa 1990-luvulta lähtien, tietyvästi jo ennen kuin Sateenkaariperheet-yhdistys rekisteröityi vuonna 1997. Sateenkaariperheiden näkyväksi tuleminen katsotaan kuitenkin sijoittuvan aikaan, jolloin yksittäiset suomalaiset lesbot ryhtyivät 1990-luvun alussa hankkimaan parisuntana lapsia koti-inseminaatiolla. Nämä naisparit olivat ensimmäisiä sosiaali- ja terveysalan palveluita käyttäviä sateenkaariperheisiin kuuluvia asiakkaita raskautensa, synnytyksen sekä lapsineuvolan aikana. (Kuosmanen & Jämsä 2007a, 13.)

Tarkkaa arviota sateenkaariperheiden määrästä on vaikea selvittää, sillä vain rekisteröidyssä parisuhteessa samaa sukupuolta olevien lähivanhempien perheet näkyvät tilastoissa. Osa sateenkaarivanhemmista kuitenkin elää parisuhdelaisissa määrittelymättömissä parisuhteissa eivätkä näy tilastoissa. Parisuhdelain (2001/950) sekä hoidelmöityshoitolaain (2006/1237) voimaan astumisen jälkeen sateenkaariperheiden määrä Suomessa on kuitenkin kasvanut.

Vuonna 2006 toteutettiin Sateenkaariperheet-kysely Seksuaalinen Tasavertaisuus – SETA ry:n Sateenkaariperheprojektin ja Helsingin yliopiston Kristiina-instituutin yhteistyönä. Kysely toteutettiin Sateenkaariperheet-yhdistyksen jäsenkyselynä ja siihen vastasi 178 yhdistyksen jäsentä. Tämän kyselyn yhtenä tutkimustarkoituksena oli selvittää kohtaavatko sateenkaariperheet syrjintää sosiaali- ja terveyspalveluissa. Vastaajista 19 prosentilla (32) oli syrjintäkokemuksia ”osaan palveluista liittyen” ja vanhemmista kolme (2%) ilmoitti, kokeneensa syrjintää kaikissa heidän käyttämässään palveluissa. Vastaajista 7 prosenttia eivät osanneet sanoa oliko heitä syrjitty palveluissa. Heillä ei ollut tietoa siitä, miten muita asiakkaita kohdeltiin samoissa palveluissa. (Kuosmanen & Jämsä 2007b.)

Piilossa olevalle ilmiölle ei synny toimivia nimityksiä ja usein käyttöönotettavat nimitykset ovat leimaavia. Leimaavien nimitysten kohteeksi useimmiten joutuvat vähemmistöt, kuten homoseksuaalisten vanhempien perheet. Ilmiö, jota on aina ollut mutta se on ollut hyvin piilossa. Suomessa on otettu askeleita sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen ja heidän perheidensä olemassaolon ja oikeuksien tunnistamiseksi vasta viimeisen parin vuosikymmenen aikana. Näiden perhemuotojen noustessa jul-

kiseen keskusteluun, ovat käytetyt käsitteet muodostuneet osittain leimaaviksi. Kaikki seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin sekä sateenkaariperheisiin kuuluvat eivät halua tulla leimatuksi tai luokitelluksi. (Solantaus 2007, 76.) Tässä opinnäytetyössä käytetään sateenkaariperheistä sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä käsitteitä, jotka ovat arkikielessä tiedossa ja yleisesti tunnistettavissa.

Aiheen valintaan vaikutti vahvasti Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmassa vuonna 2009 julkaistu opinnäytetyö, jossa kartoitettiin toimipisteen sosionomiopiskelijoiden tietämyksen tasoa koskien seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä sekä sateenkaariperheitä. Tuloksista kävi ilmi se, että opiskelijoiden tiedot ovat pääasiassa hajanaisia aiheeseen liittyen. Tästä syystä tutkimus koettiin aiheelliseksi myös hoitotyöopiskelijoiden kohdalla.

Opinnäytetyön aihe on yhteiskunnallisesti sekä terveysalan henkilöstölle ammatillisesti ajankohtainen. Sateenkaariyhteisöt ry julkaisi keväällä 2011 tuloksia tutkimuksesta, jossa lähestyttiin Sairaanhoidajaliittoon kuuluvan Yrittäjä sairaanhoitajat ry:n jäseniä sähköpostitse. Sielunhoitoa tarjoaville sairaanhoitajille lähetettiin tiedustelu, jossa asiakas kysyi, voiko sielunhoitoterapialla muuttaa homoseksuaalia heteroksi. Sateenkaariyhteisöt ry:n julkaiseman tuloksen mukaan yksikään sairaanhoitajista ei kieltänyt homoseksuaalisuuden olevan sairaus. Osa kyselyyn vastanneista sairaanhoitajista tarjosi eheyttämishoitoja ja lupasi näistä palveluista myös Kelan korvausta. Vastanneista sairaanhoitajista yksikään ei ohjannut kysyjää eteenpäin terveydenhuoltopalveluissa. (www.yle.fi/uutiset.) Tällainen uutinen on hämmentävää ajatellen, miten Suomen lainsäädäntö seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt tunnistaa eikä niitä enää luokitella sairauksiksi.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Satakunnan ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmassa hoitotyön opintojen tavoitteeksi on määriteltä, että opiskelijat ammatillisina kykenisivät eettisesti korkeatasoiseen hoitotyöhön. Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tietämystä sateenkaariperheistä, seksuaali- ja su-

kupuolivähemmistöistä sekä selvittää, miten hoitotyön opiskelijat kokevat Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman roolin tiedon välittäjänä.

Tutkimuksen tavoite on tuoda esille se, mikä nykyisellään Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tietämys on sateenkaariperheistä ja heidän kohtaamisestaan hoitotyössä sekä miten opetussuunnitelma ja sen sisältö valmistavat tulevia hoitotyön ammattilaisia kohtaamaan sateenkaariperheitä. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää hoitotyön koulutusohjelman sisältöä kehittäessä.

Tutkimustehtävät

1. Millainen on hoitotyön (AMK) opiskelijoiden tiedon taso sateenkaariperheisiin liittyen?
2. Mitä hoitotyön (AMK) opiskelijat tietävät sateenkaariperheiden kohtaamisesta asiakastyössä?
3. Miten hoitotyön (AMK) opiskelijat itse arvioivat oman tietonsa sateenkaariperheistä ja heidän kohtaamisesta asiakastyössä?
4. Millainen on Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman rooli sateenkaariperheitä koskevan tiedon jakajana?

Tämän tutkimuksen keskeiset käsitteet ovat sateenkaariperhe, hoitotyön koulutusohjelma sekä asiakastyö.

3 SATEENKAARIPERHEIDEN MUODOT JA MÄÄRITTÄVÄT PIIRTEET

Tässä tutkimuksessa sateenkaariperheillä tarkoitetaan ei-heteroseksuaalien ja transvanhempien perheitä. Sosiaali- ja terveyspalveluissa ja muissa virallisissa yhteyksissä käyttöön ovat vakiintuneet käsitteet nais- ja miesparien lapsiperheistä. Edellä mainitut termit kuitenkin korostavat parisuhdetta, eivätkä kuvaa sateenkaariperheiden monenlaista kirjoa. Sateenkaariperheellä tarkoitetaan siis perhemuotoa, joka rakentuu muun kuin heteroseksuaalisen parisuhteen ympärille. Heterosuhteessa elävien van-

hempienkin perhe voi olla sateenkaariperhe, jos vanhempi on biseksuaalinen tai transihminen. (www.seta.fi.)

3.1 Seksuaalivähemmistöt

Artikkelissaan Suomalaiset sateenkaariperheet Jämsä (2008c) kuvailee ihmisen seksuaalista suuntautumista seuraavasti:

”Seksuaalisella suuntautumisella tarkoitetaan kiinnostusta, joka on paljon muutakin kuin seksuaalista. Se on seksuaalisen, romanttisen, emotionaalisen kiinnostuksen ja tunne-elämän suuntautumista tiettyä sukupuolta oleviin ihmisiin. Jokaisella ihmisellä on seksuaalinen suuntautuminen.”(Jämsä 2008c, 30.)

Seksuaalivähemmistöillä tarkoitetaan seksuaaliselta suuntautumiseltaan muita kuin heteroseksuaaleja. Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat niin homot, lesbot kuin biseksuaalit. Kuitenkin kaikki ihmiset, joilla on seksi- ja rakkaussuhteita omaa sukupuolta olevien ihmisten kanssa, eivät käytä itsestään edellä mainittuja käsitteitä. (Lehtinen 2006, 20.)

Homoseksuaalisuus tarkoittaa sitä, että yksilön seksuaalinen kiinnostus ja romanttiset tunteet kohdistuvat pääsääntöisesti hänen omaa sukupuoltaan edustavaan henkilöön. Homoseksuaalista miestä kutsutaan usein homoksi ja naispuolista homoseksuaalista käytetään nimitystä lesbo. Homoseksuaalisuus-sanaa pyritään välttämään arkipuheissa, sillä se painottuu liiaksi seksuaalisuuteen. (Jämsä 2008c, 31.)

Biseksuaalisuus tarkoittaa sitä, että yksilöllä on kyky tuntea seksuaalista kiinnostusta ja romanttisia tunteita henkilöön tämän sukupuolesta riippumatta. Biseksuaaliset ihmiset eivät välttämättä ole kiinnostuneita molemmista sukupuolista yhtä paljon, vaan monilla seksuaalinen veto kohdistuu ensisijaisesti jompaankumpaan. (Jämsä 2008c, 31.)

Seksuaalivähemmistöihin kuuluu arviolta 10 prosenttia suomalaisesta väestöstä, ja niihin kuuluvat homoseksuaalit ja biseksuaalit. Kaikki seksuaalivähemmistöön kuuluvat ihmiset eivät kuvaa itseään edellä mainituilla käsitteillä. Esimerkiksi ihminen voi määritellä itsensä eroottisesti heteroksi, mutta kulttuurisesti homoksi, tällöin voi-

daan puhua oikeudesta itse määrittellä oma seksuaalinen suuntautumisensa. (Jämsä 2008c, 31.) Oikeus määrittellä itse oma seksuaalinen suuntautumisensa tunnetaan myös ei-heteroseksuaalisuutena.

3.2 Sukupuolivähemmistöt

Jokaisella ihmisellä on oma sukupuoli-identiteetti eli käsitys siitä millainen mies, nainen tai niiden yhdistelmä hän on. Jotkut ihmiset kokevat olevansa jotain sellaista mitä nais- ja mies-sanoilla ei pystytä kuvaamaan. Sukupuolivähemmistöön kuuluvat kokevat olevansa perinteiseen mies-nainen-jakoon kuulumattomia. Tyypillinen esimerkki ovat transsukupuoliset ja intersukupuoliset. (Jämsä 2008c, 34.) Myös sukupuolivähemmistöön kuuluvalla henkilöllä on seksuaalinen suuntautuminen. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat henkilöt eivät aina kuulu seksuaalivähemmistöön. Esimerkiksi transsukupuolinen henkilö voi olla heteroseksuaali.

World Professional Association for Transgender Health:in(WPATH) mukaan sukupuolen ilmentäminen, myös sukupuoli-identiteetti mukaan lukien, tavalla, joka ei sovi stereotyyppisten oletusten mukaisesti yhteen yksilön syntymähetkellä määritellyn sukupuolen kanssa, on tavallinen ja monikulttuurinen inhimillinen ilmiö. Siksi tätä ilmiötä ei tulisi lähtökohtaisesti tuomita sairaaksi tai kielteiseksi.(www.wpath.org.) Esimerkiksi eteläaasialaisissa kulttuureissa hijra on ns. kolmas sukupuoli ja oma kastinsa. Tämän kastin edustajat eivät ole luokiteltavissa miehiksi tai naisiksi. Pakistanissa hyväksyttiin vuonna 2009 laki, jolla määriteltiin hijroille kolmannen sukupuolen asema (www.news.bbc.co.uk.)

Transsukupuolisuudessa kysymys on sukupuolen kokemisesta. Transsukupuolinen ihminen ei koe kuuluvansa siihen sukupuoleen, johon hänet on syntymän hetkellä määritelty ja lapsena kasvatettu. Biologinen sukupuoli ei tunnu omalta ja on ristiriidassa psyykkisen sukupuolen kanssa. (www.seta.fi.)

Erityisestä sukupuolesta lapsella puhutaan silloin, kun lapsi varhaisen kasvun vaiheessa kokee omaksi sukupuolekseen toisen kuin mikä hänen syntymänsukupuolensa on. Lapsesta ei voi tietää onko kyse ohimenevästä kaudesta vai pysyvästä sukupuoli-

identiteetistä. Kansainvälisessä ICD-10-tautiluokitusjärjestelmässä on diagnoosi ”lapsuuden sukupuoli-identiteetin häiriö”. Tämän ”häiriön” kriteerit ovat määrittämättömät ja useat ammattilaiset eivät koe sitä oikeutetuksi, mutta toisaalta diagnoosin olemassaolo voi edesauttaa tunnistamaan sukupuoliristiriitaa kokevat lapset ja näin mahdollistaa heille avun aikaisessa vaiheessa. (Jämsä 2008c, 50.)

Intersukupuolisuudella tarkoitetaan niitä fyysisiä tiloja, jossa yksilön sukupuolta määrittävät fyysiset tekijät eivät ole yksiselitteisesti miehen eikä naisen, vaan kyseessä voi olla mitä moninaisinkin variaatio kummankin ääripään välillä. Intersukupuolisuus on sukupuolen kehityspoikkeama, jossa sukupuolta ei voida yksiselitteisesti määrittää sukupuoliominaisuuksien mukaan. Sukupuoliset tunnusmerkit voivat olla epäselvät tai voi olla kummankin sukupuolen tunnusmerkkejä. Intersukupuolisuuden aiheuttajana tutkitusti on geenimutaatio tai sukupuolikromosomien poikkeava määrä. Myös kehitysiässä tapahtuneet hormonitasojen poikkeamat voivat johtaa intersukupuolisuustiloihin. Intersukupuolisesta ihmisestä on vanhastaan käytetty myös nimitystä hermafrodiitti. Eteläaasialaisissa kulttuureissa intersukupuolisia on pidetty ”kolmantena sukupuolena”. Länsimaissa heidät on yleensä muokattu plastiikkakirurgian avulla ja kasvatettu vain toisen sukupuolen edustajaksi. Liian nuorena tehty leikkaus on kuitenkin useasti johtanut kasvun ja kehityksen myötä vakavaan sukupuoli-identiteetin ristiriitaan, ja nämä henkilöt ovat päätyneet transsukupuolisten tapaan sukupuolen korjausprosessiin. (www.trasek.net.)

Transgenderiys merkitsee sukupuolikokemusta, jossa ihminen kokee olevansa eri ruumissa, kuin mikä hänen psyykinen sukupuolikokemuksensa on. Transgender voi myös olla yhdistävä käsite kaikelle sellaiselle sukupuolisuudelle, joka välttää kaikkea sukupuolittamista. Transgender-ihmiset eivät kuitenkaan hakeudu sukupuolenkorjausprosessiin, vaan yleensä päättävät elää sukupuoliolemuksen ja -kokemuksen välisestä erosta huolimatta biologisessa sukupuolestaan. (www.transtukipiste.fi.)

Myös transvestiitit lasketaan sukupuolivähemmistöihin. He ovat yleensä heterosuhteissa eläviä miehiä, jotka pukeutumisellaan pyrkivät eläytymään myös vastakkaisen sukupuolen rooliin. Toisin kuin transsukupuoliset, transvestiitit harvemmin haluavat korjata juridista sukupuoltaan. Transvestisuus on harvinaisempaa naisten keskuudes-

sa, joka johtunee siitä, että naiset voivat helpommin toteuttaa myös miessukupuolelle osoitettuja käyttäytymis- ja pukeutumismalleja (Jämsä 2008c, 35.)

3.3 Sateenkaariperheiden muodot

Osa sateenkaariperheistä on ydinperheen muotoisia siten, että ne koostuvat kahdesta tosiasiallisesta vanhemmasta ja heidän jälkeläisistään. Tällaisia ydinperheitä ovat sekä nais- että miesparien perheet, joissa lapset eivät ole tekemisissä toisen biologisen vanhempansa kanssa. Ydinperheeksi katsotaan myös transvanhemman ja hänen puolisonsa perhe, jossa lapset ovat saaneet alkunsa molempien tai jommankumman vanhemman sukusoluista. (Jämsä 2008c, 37.)

Uusperheeksi kutsutaan sateenkaariperhettä, jossa lapset ovat pariskunnan aikaisemmista heterosuhteista. Aiemmin huomattava enemmistö sateenkaariperheistä oli uusperheitä, mutta ajan kuluessa ja lakiuudistusten myötä muiden perhemuotojen määrä on kasvanut. (Jämsä 2008c, 38.)

Myös sateenkaariperheissä on yhden vanhemman perheitä, jotka muodostuvat yhdestä vanhemmasta ja hänen lapsistaan. Tällaisia perheitä muodostuu eron, puolison kuoleman sekä itsellisen vanhemman perustaman perheen kautta. Yhden vanhemman perheessä vanhemman seksuaalinen suuntautuminen ei ole samalla tavoin nähtävissä, kuin parisuhteen ympärille rakennetussa sateenkaariperheessä. (Jämsä 2008c, 38.)

Huomattava osa kaikista sateenkaariperheiden vanhemmista toimii lapsen etävanhempana. Osa etävanhemmista on harkitusti ollut lapsen syntymästä asti etävanhempi, toiset etävanhemmat ovat ennen eroa olleet lapsen lähivanhempia. Lapselle etävanhempi on vanhempi lähivanhemman rinnalla. (Jämsä 2008c, 39.)

Sateenkaariperheitä, joita on alusta alkaen ollut perustamassa useampi kuin kaksi aikuista, kutsutaan kolmi- ja neliapilaperheiksi. Yksinkertaisin esimerkki neliapilaperheestä on nais- ja miesparin yhdessä perustama perhe. Kolmiapilaperheessä vanhempana voivat toimia miespari sekä nainen tai naispari ja mies. Tällainen järjestely

voi olla keinona muun muassa miesparille tulla vanhemmaksi ja naisen saada lapsi ilman että naisella itsellään on miessuhdetta. (Jämsä 2008c, 40.)

Heteronormatiivisessa yhteiskunnassa eli vain heterosuhteen ympärille rakennetun perheen ollessa normi sateenkaariperheiden juridinen tunnistaminen on heikkoa. Esimerkiksi apilaperheiden ongelmaksi muodostuu se, että vain kahden vanhemman juridinen vahvistaminen on toistaiseksi mahdollista. Yhtäkaikki lapsi kokee jokaisen vanhempansa vanhempana ja muun muassa tällainen seikka on otettava huomioon perheiden kanssa yhteistyötä tehtäessä. (Jämsä 2008c, 28.)

4 HOITOTYÖN (AMK) KOULUTUSOHJELMA

Satakunnan ammattikorkeakoulun koulutusohjelmien yleisenä tavoitteena on oman alan erikoisosaamisen lisäksi kehittää opiskelijan tulevaisuuden yhteiskunnassa tarvitsemia valmiuksia, joita ovat:

1. kestävän kehityksen periaatteen soveltaminen kaikessa toiminnassa
2. yhteiskunnan muutosten tunnistaminen ja niihin vastaaminen
3. yhteiskunnassa tarvittavien vuorovaikutus-, viestintä- ja kielellisten taitojen kehittäminen vastaamaan myös kansainvälistyvän yhteiskunnan tarpeisiin
4. kyky eettisesti korkeatasoiseen ammatilliseen toimintaan, vastuun ottamiseen, kriittiseen ajatteluun, suvaitsevaisuuteen, tasa-arvoon, ihmisen itsemääräämisen kunnioittamiseen ja hyvään kohteluun.

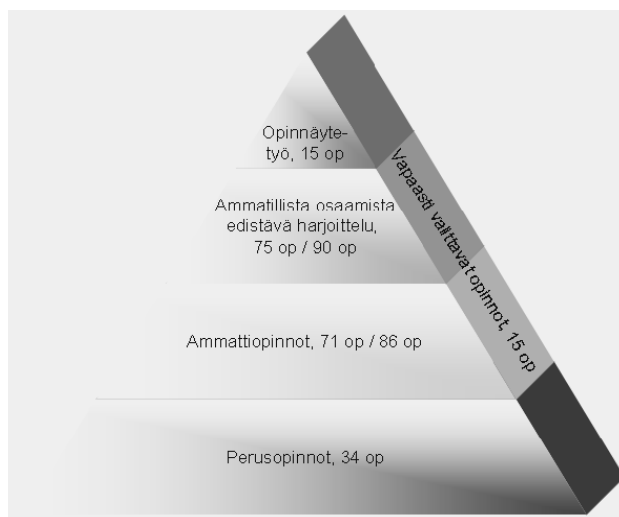
(Satakunnan ammattikorkeakoulu, 2001)

Yleiset työelämävalmiudet, jotka koulutuksella tulee saavuttaa, luovat perustan yleiselle ammattitaidolle; työelämässä toimimiselle, yhteistyölle ja asiantuntijuuden kehittymiselle (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2008, 3.)

Hoitotyön opetussuunnitelmassa vuonna 2008 on Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelmien yleisinä tavoitteina oman alan erikoisosaamisen lisäksi kehittää opiskelijan tulevaisuuden yhteiskunnassa tarvitsemia valmiuksia, kuten:

1. Itsensä kehittäminen eli on kykenevä arvioimaan omia oppimistarpeitaan, kehittää itseään tarpeen mukaan ja jakaa työyhteisölle oppimaansa tietoa. Lisäksi tulee osata kyky suunnitella, organisoida kehittää omaa toimintaansa ja osallistua työyhteisön toiminnan kehittämiseen.
2. Eettinen osaaminen eli kykyä osata soveltaa oman alan ammattieettisiä periaatteita ja soveltaa sitä vastaten omasta toiminnastaan muut huomioon ottaen.
3. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen eli kykyä kuunnella toisia sekä asioiden raportoimiseen käyttäen erilaisia viestintä- ja tietotekniikkaan. Lisäksi on osattava toimia erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa kyeten yhteistyöhön erilaisissa työryhmissä.
4. Kehittämistoiminnan osaaminen eli kykenee hankkimaan tietoa ja käsittelemään sitä kriittisesti arvioiden ja kokonaisuuksia hahmottaen. Lisäksi on omaksuttava aloitteellisen ja kehittävän työtavan kyeten itsenäiseen ongelmanratkaisuun ja päätöksentekoon työssään asiakaslähtöisen toiminnan periaatteet ymmärtäen. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2008, 13.)

Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman laajuus on sekä sairaanhoitajan että terveydenhoitajan tutkintonimikkeellä yhteisesti 210 opintopistettä, jotka jakaantuvat perusopintoihin 34 op, ammattiopintoihin 71 op, ammatillista osaamista edistäviin harjoitteluihin 75 op, vapaasti valittaviin opintoihin 15 op ja opinnäytetyöhön 15 op. Terveys hoitajan koulutusohjelmaan liittyy vielä 30 opintopisteen terveydenhoitotyön ammattiopintoja, joista teoriaa on 15 op ja ammatillista osaamista edistävää harjoittelua 15 op. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2008, 5.)

(Satakunnan ammattikorkeakoulu 2008, 5.)

Perusopinnoissa opiskelija orientoituu ammattikorkeakouluopintoihin ja tulevaan ammattiin. Opiskelija muodostaa käsityksen hoitamisen perusteista. Lisäksi hän saavuttaa ammatissa tarvittavat viestintätaidot ja toisen kotimaisen kielen hallinnassa valtion virkamieheltä edellytettävän kielitaidon. Lisäksi opiskelija saavuttaa sellaisen vieraan kielen suullisen ja kirjallisen taidon, joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen. Ammattiopinnoissa opiskelija saavuttaa sairaanhoitajan ammatin edellyttämän ydinosaamisen. Terveystyön ammattiopinnoissa hoitotyön osaamista laajennetaan ja syvennetään terveystyöhön. Ammatillista osaamista edistävä harjoittelu sisältyy perus- ja ammattiopintoihin. Ohjattu harjoittelu on muuhun opiskeluun integroitua, suunnitelmallista ja arvioitavaa opiskelua. Ohjatussa harjoittelussa opiskelija soveltaa oppimiaan tietoja ja taitoja terveydenhuollon eri osa-alueilla ja saavuttaa hoitotyön ammatilliselta vaadittavan osaamisen. Opinnäytetyö on osa oppimisprosessia. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä. Tutkintoa varten opiskelijan on kirjoitettava opinnäytetyönsä alalta kypsyysnäyte, joka osoittaa perehtyneisyyttä alaan ja suomen tai ruotsin kielen taitoa. Vapaasti valittavilla opinnoilla opiskelijalla on mahdollisuus syventää ja laajentaa osaamistaan myös muiden koulutusohjelmien ja toimipisteiden tarjoamilla opinnoilla. Vapaasti valittavia korkeakoulutasoisia opintoja voidaan suorittaa myös oman ammattikorkeakoulun ulkopuolella. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2008, 6.)

Lukuvuotena 2008 opintonsa Satakunnan ammattikorkeakoulun Porin sosiaali- ja terveysalan toimipisteessä aloittaneet hoitotyön opiskelijat ovat ensimmäisen vuosikurssi, jonka opintokokonaisuus muodostuu moduuleista. Moduuliopinnoissa ensimmäisen opintovuoden tavoitteena on, että opiskelija tutustuu sosiaali- ja terveysalaan osana yhteiskuntaa. Opiskelija perehtyy hoitotyön tieto-, taito- ja arvoperustaan. Toisen opintovuoden tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu soveltamaan hoitotyön tieto-, -taito- ja arvoperustaa erilaisissa hoitoympäristöissä potilas- ja asiakassuhteissa. Opiskelijan toiminta perustuu terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen elämänsä eri vaiheissa. Kolmannen opintovuoden tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja arvioi näyttöön perustuvaa hoitotyötä erilaisissa hoitoympäristöissä. Neljännen opintovuoden tavoitteena on, että opiskelija toimii hoitotyön ammattilaisena näyttöön perustuvassa toiminnassa. Opiskelija arvioi ja kehittää hoitotyötä. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2008, 7-10.)

5 HOITOTYÖN AMMATTILAISENA ASIAKASTYÖSSÄ

Hoitotyö on päämäärätietoista toimintaa ihmisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi (Munnukka 1993). Potilaan hakeutuessa hoitoon siihen on aina tarkoitus. Hoitotyön ammattilaisen tehtävä on tuolloin tiedostaa hoitotyön merkitys potilaalle ja hänen läheisilleen. Auttamiskeinojen lähtökohtana on jokaisen yksittäisen potilaan sen hetkinen elämäntilanne sekä auttajan näkemys ihmisestä ja ihmistä varten tarkoitettua hyvää (Kiikkala & Munnukka 1991, 9 – 19.)

Hoitotyön ymmärtäminen päämäärätietoisena toimintana edellyttää hoitotyön ammattilaiselta ihmiskäsitykseen perustuvaa ajattelu- ja toimintatapaa, sillä se ohjaa tapaa olla potilasta varten. Tarvitaan myös tietoa ja taitoja toiminnan lähtökohdaksi sekä päätösten ja moraalisten valintojen tekemiseksi. (Karhe & Laitinen 2000, 15.)

Karhe ja Laitinen määrittävät teoksessaan Hyvän hoitotyön kirja (2000) hoitotyön pääperiaatteiksi riippumattomuuden, yksilöllisyyden, potilaan kohtaamisen aitona itsenään, turvallisuuden, hyvän olon, terveyden sekä jatkuvuuden. He myös esittävät hoitotyön auttamismenetelmiksi läsnäolon, turvaamisen, mahdollisuuksien näkemi-

sen, ohjaamisen ja tietojen vaihdon, ymmärtämisen, kysymisen sekä aikanaan auttamisen. Tämä kuvastaa osa-alueita, jotka tulee ottaa huomioon potilaan kokonaisvaltaisessa hoitotyössä. (Karhe & Laitinen 2000,15.)

Näyttöön perustuva hoitotyö eli *evidence based nursing* määritellään parhaan ajan tasalla olevan tiedon arvioinniksi ja sen käytöksi terveyttä ja hoitoa koskevassa päätöksenteossa ja itse toiminnan toteutuksessa. Kyse on tiedosta, päätöksenteosta, toiminnan toteutuksesta, tuloksesta ja arvioinnista. (Leino-Kilpi & Lauri 2003, 7.) Tässä tutkimuksessa käsitellään hoitotyön teoriaa niiltä osin kuin se on merkityksellistä käytännön hoitotyön rakenteelle.

Leino-Kilpi ja Lauri jakavat näytön kolmeen pääluokkaan: tieteellisesti havaittu, hyväksi havaittu sekä kokemukseen perustuva näyttö. He kuvailevat tieteellisesti havaitun tutkimusnäytön tarkoittavan tutkimusten avulla, tieteellisin kriteerein saavutettua näyttöä jonkin toiminnan vaikuttavuudesta hoidettavan ihmisen terveyteen ja elämänlaatuun. Tällaista tietoa tuottavat tutkijat. (Leino-Kilpi & Lauri 2003, 8.)

Hyväksi havaittu toimintanäyttö on näyttöä, joka on tullut ilmi organisaatiossa omassa laadunarviointi- tai kehittämistarkoituksessa kerätyn tiedon myötä. Tällainen näyttö on systemaattisesti ja luotettavasti kerättyä, vaikka se ei kattaisikaan tutkimustiedon tieteellisiä kriteereitä. (Leino-Kilpi & Lauri 2003, 8.)

Leino-Kilven ja Laurin mukaan kokemukseen perustuva näyttö on alan ammattilaisen käytännön kokemuksen kautta toteamaa vaikuttavuutta sekä potilaan kokemusta siitä, että hoito on vaikuttavaa ja vastaa hänen tarpeitaan. Tällainen näyttö rakentuu ammattihenkilölle useiden hoitotilanteiden kautta. (Leino-Kilpi & Lauri, 9.)

Tässä tutkimuksessa termillä asiakastyö tarkoitetaan työtä, joka tapahtuu terveyspalveluissa terveysalan ammattilaisen toimesta vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Hyvä asiakastyö on asiakkaan tarpeen ymmärtämistä ja tuntemista. Terveysalan palveluissa tämä tarkoittaa esim. vuodeosastolla potilastyössä yksilön lähtökohtien ja tarpeiden huomioon ottamista.

Sairaanhoitajaliiton kirjaamissa sairaanhoitajan eettisissä ohjeissa kirjataan, että sairaanhoitaja on toiminnastaan ensisijaisesti vastuussa niille potilaille, jotka tarvitsevat hänen hoitoaan. Sairaanhoitajan tehtävä on suojella ihmiselämää ja edistää potilaan hyvää oloa. Potilas tulee kohdata arvokkaana ihmisenä, mikä tarkoittaa, että sairaanhoitajan on luotava potilaalle ympäristö, jossa otetaan huomioon hänen yksilölliset arvot, vakaumus ja tavat. (www.sairaanhoitajaliitto.fi.)

Sairaanhoitajan eettisillä ohjeilla pyritään turvaamaan eettisesti korkeatasoinen toiminta ja suojaamaan haavoittuvassa asemassa olevaa potilasta. Hoitotyössä etiikka ei ole käskyjen antamista ja niiden automaattista noudattamista. Se on sisäistettyä vastuun kantamista omista päätöksistä hankalissakin tilanteissa. (Ryttäläinen & Valkama 2010, 44.)

World Association for Sexual Health (WAS) eli seksuaaliterveyden maailmanjärjestö toi julki Hong Kongissa vuonna 1999 Seksuaalioikeuksien julistuksen. Tähän julistukseen on kirjattu ihmisen oikeus seksuaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Tällä tarkoitetaan, ettei ihmistä tule syrjiä mm. tämän sukupuolen tai seksuaalisen suuntautumisen vuoksi. Suomen Yhdenvertaisuuslain (2004/21) 6§:n mukaan ketään ei tule syrjiä muun muassa ”sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella”.

Ryttäläinen ja Valkama tiivistävät hoitotyön tekijän seksuaalioikeuksien kunnioittamisesta käytännön työssä seuraavasti:

”Hoitotyöntekijän tulee kunnioittaa potilaan ja asiakkaan seksuaalioikeuksia suorittaessaan hoitotoimenpiteen potilaan intimiteettiä suojaten, antaessaan potilaan itse määrittellä tai olla määrittelemättä omaa seksuaalisuuttaan ja jakaessaan tietoa seksuaaliterveyden edistämisestä tai sairauden vaikutuksista seksuaalisuuteen. Hoitotyön asiantuntija voi vahvistaa potilaita kertomalla heille jokaiselle kuuluvista seksuaalioikeuksista ja siitä, ettei kenelläkään ole lupaa loukata ihmisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Seksuaalioikeuksien tulisi olla kaikkien asiakkaiden ja potilaiden saatavilla esimerkiksi osana terveysneuvontaa ja seksuaaliohjausta.” (Ryttäläinen & Valkama 2010, 17.)

6 HOITOTYÖN AMMATILAISENA SATEENKAARIPERHEITÄ KOHTAAMASSA

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ja heidän läheisensä kohtaavat elämänsä aikana monenlaisia ongelmia ja tilanteita terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Useat terveydelliset ongelmat ja tilanteet eivät suoranaisesti liity heidän seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuolen ilmaisuun tai sen kokemiseen, koska sillä ei välttämättä ole merkitystä yksittäisen palvelun kannalta. Mikäli seksuaalinen suuntautuminen, sukupuolen ilmaisu tai kokemus merkityksellistyvät väärällä tavalla tai jäävät kokonaan huomiotta silloin kun ne pitäisi ottaa huomioon, syntyy ongelmia. (Lehtonen 2007, 45.)

Riippuu palvelusta onko vanhemman sateenkaari-identiteetillä merkitystä. Suomalaisia sateenkaariperheitä koskevassa tutkimuksessa Sateenkaariperheiden kokemuksia palveluista (Jämsä 2008b, 92) ilmeni, että osa sateenkaariperheistä koki, että perheeseen suhtauduttiin terveyspalveluissa liian hienovaraisesti ja asioista hyssyteltiin. Useimmat sateenkaariperheisiin kuuluvat henkilöt toivovatkin, että heidät kohdattaisiin hoitotyöhaastatteluissa ja muissa tilanteissa avoimesti erilaisuutta peittelemättä. Erilaisuudesta vaikeneminen, kun se kuitenkin on tiedossa johtaa usein tilanteisiin, joissa päädytään oletusten myötä väärin johtopäätöksiin.

Ryttäläinen ja Valkama (2010, 18) toteavat teoksessaan ”seksuaalisuus on henkilökohtaista ja asiakkaat voivat haavoittua epäammattillisesta ja epäeettisestä toiminnasta”. Hoitotyön ammattilaisen toiminnassa onkin tärkeää se, ettei potilasta ja asiakasta loukata jättämällä huomiotta hänen henkilökohtaisia vakaumuksiaan. Jämsän (2008b) mukaan merkittävä osa transihmisistä on kokenut voimakkaita nöyryytyksen ja mitätöidyksi tulemisen tunteita terveyspalveluita käyttäessään. Tällaiset kokemukset synnyttävät syrjityksi tulemisen tunteen.(Jämsä 2008b, 91.)

Syrjityksen tulemisen pelko palveluiden käyttäjän asemassa on sateenkaariperheiden keskuudessa tutkimusten mukaan merkittävä. Jämsä ilmoittaa teoksessaan Sateenkaariperheiden kokemuksia palveluista (2008b) Sateenkaarikyselyyn vastanneista 178 vanhemmasta 21 prosentilla oli ollut syrjintäkokemuksia hyvinvointipalveluissa ja 36 prosenttia pelkäsi ja odotti tulevansa syrjityksi. (Jämsä 2008b, 96.)

Syrjinnän pelolla ja kokemuksella voi olla merkittävätkin seuraukset. Suurinta va-hinkoa pelosta aiheutuu, jos perheet sen vuoksi jättävät käyttämättä palveluita. Sa-teenkaarikyselyyn vastanneista vanhemmista 10 prosenttia kertoi jättäneensä palve-luita käyttämättä tuon pelon vuoksi ja 23 prosenttia oli ottanut etukäteen selvää pal-veluiden ja palveluntarjoajien mahdollisista ennakkoluuloista. (Jämsä 2008b, 96.)

Vielä tälläkin hetkellä useimmissa terveystalveissa heteroseksuaalisuus ja sen ymp-ärille rakentuva elämä on normi. Palveluja tarjottaessa puhutaan heteronormatiivi-sista lähtökohdista ja oletuksista. Heteronormatiivista oletusta kuvastavat hyvin asi-akkaiden tiedonkeruulomakkeet, joissa useammin kumppanin tai puolison sijasta käytetään termejä mies ja vaimo. Samoin useimmat oppaat kirjoitetaan heteronorma-tiivisen oletuksen pohjalta. (Jämsä 2008c, 34.)

Käytännön työkaluja moninaisuuden kohtaamiseen on olemassa, niitä on vain osatta-va käyttää oikein ja tahdikkaasti. Ylikorostunut kiinnostus voidaan kokea yhtä louk-kaavaksi kuin ilmiselvä halveksunta. Edellä mainitut ovat luonnottomalta tuntuvan suhtautumisen kaksi ääripäätä, jotka kuitenkin yhtä todennäköisesti aiheuttavat asi-akkaassa negatiivisia kokemuksia. Hyvä ja luottamuksellinen asiakassuhde on tär-kein työväline muutoksen aikaansaamiseksi. Sateenkaariperheiden kohtaamisessa luottamuksellisen asiakassuhteen kehittyminen on ensisijaisen tärkeää. Syrjityssä asemassa olevan vähemmistön on vaikea luottaa laillisen yhteiskuntajärjestelmän ammattilaisiin, kun itse kuuluvat ryhmään jonka oikeuksia laillinen yhteiskunta ei tunnista. (Jämsä 2008b, 99.) Kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen kokemus on mer-kittävää potilaalle.

Ennako-oletusten tunnistaminen hoitotyössä on tärkeää. Ihmisen luonteelle omi-naista on tehdä oletuksia kulttuuristen vihjeiden ja stereotyyppien avulla. Tällaiset oletukset ohjaavat ajatteluamme ja usein johtavat vääriin johtopäätöksiin. Moninai-suuden näkemisessä on erityisen tärkeää päästä ajattelutavasta eroon. Ennako-oletuksiin vaikuttavat monet tekijät, kuten arvot ja yleiset asenteet. Hoitotyön tekijän on oltava itselleen rehellinen omista ennakoasenteistaan. Tukahdutetut ja piilotetut ennakkoluulot tulevat kuitenkin esiin jossain vaiheessa ja jollain tavalla. (Jämsä 2008a, 103.)

7 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Tutkimuksia suomalaisista sateenkaariperheistä on vielä verrattain vähän ja samoin sateenkaariperheistä ilmiönä. Viime vuosien aikana sateenkaariperheet ilmiönä ovat kuitenkin näkyneet mediassa erinäisten lakiuudistusten, julkisuuden henkilöiden ja Kirkon seurakuntavaalien myötä. Tässä tutkimuksessa merkittävässä osassa on Sateenkaariperheet-yhdistyksen jäsenille Seksuaalinen Tasavertaisuus – SETA ry:n Sateenkaariperheprojektin ja Helsingin yliopiston Kristiina-instituutin yhteistyönä teetetyt kyselyn tutkimustulokset, joihin on viitattu jo johdannossa. Tutkimus lähti liikkeelle Setan hallinnoiman Sateenkaariperhetyön projektina ja sen julkaisemisen on rahoittanut Työministeriön SEIS – Suomi eteenpäin ilman syrjintää -projekti, joka on osa Euroopan komission syrjinnän vastaista toimintaohjelmaa. Tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa suomalaisten sateenkaariperheiden asemaa sosiaali- ja terveystalvissa ja koulussa. Tutkimus on ainutlaatuinen, koska siihen on ensimmäistä kertaa kerätty määrällistä tietoa suomalaisista sateenkaariperheistä. Lomakkeita oli kahden muotoisia; yleinen lomake sekä trans-lomake, joka yleisen lomakkeen kysymysten lisäksi sisälsi transvanhemmuuteen liittyviä kysymyksiä. Vastauksia kyselyssä oli yhteensä 178, yleisellä lomakkeella vastanneista 90 % oli naisia ja 10 % miehiä. (Kuosmanen & Jämsä 2007a, 12.)

Sateenkaariperheet -kyselyssä ilmenee, että sateenkaariperheiden syntyyn ovat vaikuttaneet uusien lisääntymismenetelmien kehittyminen. Kyselyn keskeisimpiä tuloksia on, että vastanneista vanhemmista 49 prosenttia muodostui naisparien ydinperheistä. Kyselyyn vastanneista vanhemmista naisparien uusperheitä oli 13 prosenttia, moniapilaperheitä 9 prosenttia, transvanhempien perheitä 8 prosenttia, itsellisten vanhempien perheitä 6 prosenttia sekä 3 prosenttia vastanneista toimivat etävanhempina ja miesparien perheeseen vastanneista kuuluivat 2 prosenttia. Raportin laadullisesti perusteltu keskeisin tutkimustulos oli, että sosiaali- ja terveystalvujärjestelmä on laadittu heteroydinperheiden tarpeita ajatellen, jossa itsellisten vanhempien, apilaperheiden sekä transvanhempien perheiden erityistarpeisiin vastaaminen ja sovitaminen asiakasperheille varattuihin kahden selkeästi sukupuolitetun vanhemman positioihin oli vaikeaa. Vaikka sateenkaariperheiden muodoista tunnistettiin ydinperhemallissa tulkittavat neliapilaperheet joissa lasta vanhemmoi nais- ja miespari yh-

dessä sekä naisparien ydinperheet, ei näidenkään perheiden tarpeisiin pystytty palvelupaikoissa vastaamaan. (Kuosmanen & Jämsä 2007b, 102.)

Vuonna 2003 Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa julkaistiin sosiaalityön koulutusohjelmassa opinnäytetyö ”Mistä se lapsi siihen sitten tupsahti?” Sateenkaariperheiden kokemuksia sosiaali- ja terveyspalveluista. Luodeoksen ja Peuralan tarkoituksena oli tutkia sateenkaariperheiden kokemuksia sosiaali- ja terveyspalveluista eli selvittää, millaisia hyviä tai huonoja kokemuksia sateenkaariperheillä on näistä ja palveluiden henkilöstön suhtautumisesta sateenkaariperheisiin. Tutkimus toteutettiin kyselynä, joka lähetettiin Sateenkaariperheet ry:n postituslistan kautta sateenkaariperheille. Tutkimustuloksista ilmeni, että sateenkaariperheiden asema nyky-yhteiskunnassa sosiaali- ja terveyspalveluissa on vaihteleva. Vahvuudeksi Luodeos ja Peurala tulkitsivat sen, että pienten lasten palveluissa tietoisuus sateenkaariperheiden perhemuodosta on suhteellisen hyvää. Samaan aikaan heikkoudeksi kuitenkin voitiin lukea se, että perheet joutuvat usein ottamaan kouluttajan roolin ensimmäistä kertaa asioidessaan uudessa sosiaali- tai terveyspalveluiden toimipisteessä. Luodeos ja Peurala kokivat, että sosiaali- ja terveysalan työpaikoille ja kouluihin tarvittaisiin asian-tuntevaa koulutusta sateenkaariperheistä ja lisäksi jokaisen ammattihenkilön tulisi miettiä omaa suhtautumistaan kohdatessaan sateenkaariperheen. (Luodeos & Peurala 2003, 41.)

Huhtikuussa 2011 julkaistiin Mikkelin ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman terveydenhoitotyön suuntautumisvaihtoehdon opiskelijoiden Härkösen, Ikonen ja Nissisen laatima opinnäytetyö. Opinnäytetyö Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt terveydenhoitajan vastaanotolla on terveydenhoitajan työn tueksi laadittu materiaali. Materiaali sisältää tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiasta sekä Suomen tämänhetkisestä lainsäädännöstä vähemmistöjä koskevilta osin. Opinnäytetyössä myös käydään läpi aiheeseen liittyvää terminologiaa ja on kerätty yhteen tiedot Suomen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen järjestöjen toiminnasta. Opinnäytetyön tehtävä on tukea terveydenhoitajaa kohtaamaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvaa asiakaskuntaa. (Härkönen, Immonen & Nissinen 2011, 1.)

Satakunnan ammattikorkeakoulussa vuonna 2009 julkaistussa Minna Laineen opinnäytetyössä NÄKYMÄTÖN SATEENKAARI – Satakunnan ammattikorkeakoulun

sosiaalialan opiskelijoiden tiedot seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä sekä sateenkaariperheistä ja ammattikorkeakoulu tiedon jakajana, on käsitelty Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) opiskelijoiden tietoa sateenkaariperheistä sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä. Tämän tutkimuksen keskeisimpiä tutkimustuloksia olivat tieto siitä, että sosionomi (AMK) opiskelijat tunsivat seksuaalivähemmistöt paremmin kuin sukupuolivähemmistöt. Sukupuolivähemmistöistä tiedot olivat hajanaiset ja jäsentymättömät. Opiskelijoiden tiedot sateenkaariperheistä olivat myös hajanaiset ja osittain riittämättömät. Opinnäytetyönä tehdyssä tutkimuksessa ilmeni, että opiskelijat kokivat Satakunnan ammattikorkeakoulun merkityksen sateenkaariperheitä sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevana tiedonjakajana vähäisenä. Samalla opiskelijat kuitenkin kokivat mainitun aiheen tärkeänä, ja 90 prosenttia 22 vastanneesta sosionomi (AMK) opiskelijasta koki, että aihetta käsiteltiin opetuksessa liian vähän. 71 prosenttia vastanneista koki, ettei asiasta opetettu tai keskusteltu yhtenä luonnollisena vaihtoehtona muiden rinnalla. 100 prosenttia kyselyyn vastanneista, opinnoissaan pisimmälle edenneistä sosionomi (AMK) opiskelijoista, koki, ettei aihetta tule, tai sitä ei tuoda opetuksessa aktiivisesti esille. Vain 37 prosenttia vastanneista koki saaneensa aihetta erikseen koskevaa tietoa yhdellä tai useammalla kurssilla. (Laine 2009.)

Huhtikuussa 2011 YLE uutisoi aamutv:ssä ja internetsivustoillaan Sateenkaariyhdistys ry:n teettämästä kyselystä. Sairaanhoidajaliittoon kuuluvan Yrittäjä sairaanhoitajat ry:n jäsenille oli lähetetty sähköpostitse tiedustelu voiko sielunhoitoterapialla muuttaa homoseksuaalin heteroksi. Tiedustelun kohteena olivat Sairaanhoidajaliiton henkilötietoluettelosta valitut sairaanhoitajat, jotka tarjoavat sielunhoitoa. Kyselyn tuloksista kävi ilmi, että muutamat sairaanhoidajaliiton jäsenistä tekevät eheyttämishoitoja ja lupaavat näistä myös Kela-korvauksia. Kukaan vastanneista ei sanonut että homous ei ole sairaus. Vastauksissa oli mainintoja jumalan parantavasta voimasta. Vastajista yksikään ei ohjannut kysyjää eteenpäin terveydenhuollon piirissä. Sen sijaan vastaajat suosittelivat ottamaan yhteyttä esimerkiksi Suomen Sielunhoitoterapeutit ry:n terapeutteihin tai ohjasivat psykoterapeutille, joka toimii Aslan ry:n aktiivina. (www.yle.fi.) Aslan ry on kirkkokuntiin sitoutumaton kristillinen palvelujärjestö, joka tarjoaa tukea raamatulliselta pohjalta niille henkilöille, jotka haluavat kasvaa ihmissuhteiden, tunne- ja seksuaalielämän alueilla. (www.aslan.fi.)

8 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSELLINEN TOTEUTUS

8.1 Kohderyhmä ja yhteistyötaho

Kyselyn kohderyhmään kuuluivat Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opintonsa vuonna 2008 aloittaneet hoitotyön opiskelijat Sosiaali- ja terveystieteiden Porin toimipisteessä. Tutkimuksen toteuttaja kävi henkilökohtaisesti ryhmien opetustilanteissa jakamassa kyselyn sovittuaan asiasta etukäteen aineopettajien kanssa.

8.2 Tutkimuksellinen lähestymistapa

Tutkimustyöllä pyritään selvittämään totuutta tutkimuksen kohteesta ja jäsentämään todellisuutta entistä paremmin havaittavaan muotoon. Hoitotieteellinen tutkimus on sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista, sillä kummallakin tutkimustavalla voidaan saavuttaa alan kannalta tärkeää tietoa. Tämän opinnäytetyön pääasiallinen lähestymistapa on kvantitatiivis-kvalitatiivinen ja tutkimusmenetelmänä on käytetty kyselylomaketta. Vaikka tämän opinnäytetyön pääasiallinen lähestymistapa on kvantitatiivinen, ei se poissulje kvalitatiivisten eli laadullisten kysymysten käyttöä lisänä. Molempia tutkimusmenetelmiä voidaan käyttää tutkimusprosessissa samanaikaisesti. Laatu ja määrä eivät ole toisistaan erillisiä eivätkä ne ole toistensa vastakohtia. (Leino-Kilpi 1997, 222-224.)

Tutkimusprosessissa toinen edellä mainituista lähestymistavoista on aina ensisijainen. Tämä merkitsee sitä, että jos ensisijaisena on määrällinen analyysi, sen lisäksi jotain osaa tutkittavasta asiasta kuvataan laadullisesti. Vapaamuotoisilla kysymyksillä pyritään antamaan tutkittaville mahdollisuus kertoa asia omalla tavallaan, eikä ainoastaan tutkijan etukäteen strukturoimalla tavalla. Ensisijaisena menetelmänä voidaan käyttää myös laadullista analyysiä, jolloin määrällisen menetelmän tarkoitus on rikastuttaa kuvailua. Keskeisin edellytys on tutkijan tietoisuus tutkimuksensa tarkoituksesta. (Leino-Kilpi 1997, 226.)

Hoitotieteeseen liittyvässä tutkimuksessa kvantitatiivis-kvalitatiivista menetelmää tukee tieto siitä, että todellisuudessa hoitaminen muodostuu sekä kvaliteeteista että kvantiteeteista. Käytännön hoitotyössä alan ammattilaiset yhdistävät erilaisia kuvausjärjestelmiä määrittäessään potilaiden ongelmia, laatiessaan hoidon suunnitelmia ja arvioidessaan hoidon tuloksellisuutta. Hoitotyössä kvaliteetit ja kvantiteetit ovat samanarvoisia, sillä vaikka ne vastaavat eri kysymyksiin ne ovat välttämättömiä todellisuuden tutkimuksessa eivätkä eroa arvoltaan toisistaan. (Leino-Kilpi 1997, 228.)

Tämänkaltaisesta tutkimuksesta esimerkkinä on strukturoitu kyselylomake, johon voidaan liittää muutamia vapaamuotoisia esseekysymyksiä. Vapaamuotoisilla esseekysymyksillä pyritään antamaan vastaajalle mahdollisuus ilmaista asiansa haluamalla tavalla. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 226-227.)

8.3 Kohdejoukko ja aineiston keruu

Opinnäytetyötä alettiin alustavasti työstää keväällä 2010. Tutkimuslupa esitettiin suunnitteluseminaarissa helmikuussa 2010, jonka jälkeen tutkimuslupa anottiin Satakunnan ammattikorkeakoulun kehitysjohtaja Päivi Jaatiselta. Tutkimuslupa saatiin toukokuussa 2010 (LIITE 1.) Ennen luvan saantia kyselylomake esitettiin kahdella koehenkilöllä. Esitestauksen myötä neljättä kysymysosiota muokattiin osittain. Esitestauksella voidaan mitata kyselylomakkeen ymmärrettävyyttä, toimivuutta ja korjata sitä varsinaista tutkimusta varten. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2004, 193.) Tutkimus toteutettiin syyskuussa 2010.

Tutkimusjoukko valittiin systemaattisena otantana valitsemalla Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opinnot vuonna 2008 aloittaneet hoitotyön opiskelijat Sosi- ja terveysalan Porin toimipisteessä. Kohderyhmän valinta perustui siihen, että kyseiset opiskelijat ovat kyselyn toteutuessa suorittaneet opinnoistaan valtaosan. 2008 vuosikurssin opiskelijoita on yhteensä 84, joista 56 vastasi tutkimuskyselyyn, vastausprosentti 66,67.

Tässä opinnäytetyössä tutkimuksen aineisto kerättiin kyselynä. Kyselytutkimuksen etuna pidetään yleensä sitä, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Ky-

selyn avulla tutkimukseen voidaan saada paljon vastauksia ja voidaan kysyä monia kysymyksiä. Hyvin suunniteltu kyselylomake nopeuttaa aineiston käsittelyä ja analysointia ja näin nopeuttaa tutkijan työtä. Hyvä kyselylomake on helposti täytettävä ja selkeä. Kyselytutkimus sisältää riskejä. On esimerkiksi mahdotonta varmistua siitä, kuinka perehtyneitä vastaajat ovat olleet kysytyyn asiaan ja miten tosissaan ovat vastanneet kyselyyn. Tutkija ei myöskään voi tietää ovatko kysymykset olleet onnistuneita vastaajan näkökulmasta. Huonosti suunnitellun kyselylomakkeen vastaamattomuusprosentti voi kasvaa hyvin suureksi. (Hirsijärvi ym. 2004, 184.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeistä ovat aiemmat teoriat, johtopäätökset, käsitteiden määrittely ja aineistonkeruun suunnitelmat, tutkittavien henkilöiden valinta, aineiston saattaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon ja päätelmien teko havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin perustuen. (Hirsijärvi ym.2004,131.)

Kyselylomake tähän tutkimukseen (LIITE 3) koottiin käyttäen pohjana Minna Lai-
neen Satakunnan ammattikorkeakoulussa v.2009 julkaistua opinnäytetyötä ”Näky-
mätön sateenkaari – Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijoiden
tiedot seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä sekä sateenkaariperheistä ja ammatti-
korkeakoulu tiedon jakajana”.

Tämän tutkimuksen kyselylomake sisälsi sekä strukturoituja että avoimia kysymyk-
siä. Strukturoituja kysymyksiä oli yhteensä 8 kappaletta sisältäen useita alakysymyk-
siä. Avoimia kysymyksiä oli 7. Osa strukturoitujen kysymysten alakysymyksistä oli
ns. puolistrukturoituja eli avoimen ja strukturoidun kysymyksen välimuoto, jolloin
valmiin vastausvaihtoehdon jälkeen oli avoin kysymys. Kyselylomakkeessa oli yh-
teensä 15 kysymystä alakysymyksineen, jotka olivat jaettu 6 pääotsikon alle.

Ensimmäisessä osiossa selvitettiin tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden Sata-
kunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opintojen alkamisvuosi sekä se oliko heillä
mahdollisesti aikaisempaa tutkintoa sosiaali- ja terveysalalta. Toisessa osiossa pyrit-
tiin selvittämään kyselyyn vastanneen henkilön tietoja seksuaali- ja sukupuolivä-
hemmistöistä. Kolmas osio muodostui sekä määrällisistä että avoimista kysymyksis-
tä, joilla oli tarkoitus selvittää vastaajan tietämystä sateenkaariperheistä. Neljännen
osion tehtävä oli hahmottaa opiskelijan kokemusta omasta tiedon määrästä sateen-

kariperheisiin sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyen. Viidennessä osiossa kartoitettiin kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden näkemystä siitä mistä he ovat sateenkariperheisiin sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvän tietoutensa kerännyt ja mikä on Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman merkitys tiedon lähteenä opiskelijoiden näkökulmasta. Kuudes osio muodostui avoimesta kysymyksestä, johon kyselyyn vastanneen opiskelijan oli mahdollista vapaasti kertoa lisää tiedoistaan sateenkaariperheistä, koulutukseen liittyvästä tiedon saannista tai kyselyyn liittyvistä huomioista.

8.4 Tutkimusaineiston käsittely ja analysointi

Tutkimusaineiston analyysin alussa koko aineisto käytiin läpi ja tarkistettiin. Kyselylomakkeet numeroitiin 1-56. Kolme kyselykaavaketta oli hylättävä sillä niiden vastaajat olivat opiskelleet Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan toimipisteessä verrattain lyhyen ajan. Tämä oli merkittävää siksi, että tutkimuksessa haluttiin saada selvyys siitä, mikä on Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tieto sateenkaariperheistä sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä. Koska opiskelijat olivat jo edenneet opinnoissaan pitkälle, näiden kolmen vastaajan vastaukset olisivat voineet muuttaa tutkimustulosta. Analysoitavia kyselyjä oli siis yhteensä 53. Analyysivaiheessa huomattiin kolmannen osion kuudennessa kysymyksen asettelussa virhe, jonka vuoksi vastauksia ei voitu analysoida. Kysymyksen asettelu kirjoitusvirheineen saattoi jättää liikaa tulkinnanvaraa vastaajalle.

Aineisto järjesteltiin tehden kysymysten vastauksista havaintomatriisi Microsoft Excelin avulla. Havaintomatriisin analysoinnissa apuna käytettiin Tixel 8.48 - taulukkolaskentaohjelmaa. Aineisto analysointiin tämän ohjelman avulla käyttäen työvälineenä yksittäisjakaumia sekä ristiintaulukointia. Ohjelman käyttö oli järkevää, sillä aineisto oli laaja ja vastausvaihtoehtoja runsaasti. Tulokset esitettiin lukumäärinä, sillä prosenttilukujen käyttäminen näin pienessä aineistossa (N=53) olisi voinut olla harhaanjohtavaa. Tulosten havainnollistamiseen opinnäytetyössä on käytetty kuvioita.

Avoimet kysymykset analysoitiin käyttämällä sisällön erittelyä. Sisällön analyysi on niin sanottu perusanalyysimenetelmä, jota voidaan soveltaa kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Siksi se soveltui menetelmänäopinäytetyön avoimien kysymyksien tulkitsemisen menetelmäksi. (Tuomi, Sarajärvi 2002, 93.) Avointen vastausten kysymykset luettiin läpi ja kirjoitettiin ylös kysymyskohtaisesti Word-asiakirjoiksi. Tämän jälkeen samankaltaiset vastaukset aseteltiin ryhmiin yhtäläisyyksiä poimien. Tämän jälkeen vastaukset kirjoitettiin opinnäytetyön tutkimustuloksiin ja käytettiin esimerkkejä jokaisen kysymyksen kohdalta yleisimmästä ja merkittävistä vastauksista.

9 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

9.1 Taustatiedot

Kyselylomakkeen ensimmäisessä osiossa kysyttiin vastaajien Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman opintojen alkamisvuotta sekä mahdollista aikaisempaa sosiaali- ja terveystieteiden ammattitutkintoa.

Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opintonsa vuonna 2008 aloittaneita hoitotyön opiskelijoita Sosiaali- ja terveystieteiden Porin toimipisteessä oli tutkimuksen toteuttamishetkellä yhteensä 84. Tutkimuskyselyyn vastasi 56, vastausprosentti 66,67. Aineistoa läpikäydessä kolmen opiskelijan vastaukset oli jätettävä pois, sillä he olivat opiskelleet Porin toimipisteessä vasta lyhyen ajan.

Kyselyyn vastanneista 53 henkilöstä 15 oli aikaisempaan ammattitutkintona lähihoitajan tutkinto. Vastanneista 38 ei ollut aikaisempaa ammattitutkintoa. Vastanneista 50 oli aloittanut opintonsa Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelmassa vuonna 2008 ja vain kolme vastanneista oli aloittanut opintonsa aikaisemmin.

Käsiteltäessä vastausmateriaalia tilastollisesti ei tässä tutkimusryhmässä ollut suurta merkitsevyyttä, oliko vastaajalla jokin aikaisempi hoitotyön ammattitutkinto tai oliko vastaaja aloittanut opintonsa aiemmin kuin vuonna 2008.

9.2 Vastaajien tiedot seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä

Kyselyn toinen osio muodostui monivalintakysymyksestä, jossa mitattiin vastaajien tietämystä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä. Monivalintakysymys muodostui seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvistä termeistä ja vastaajan oli mahdollista valita kuuluuko kyseinen termi seksuaali- vai sukupuolivähemmistöön vai ei kumpaankaan.

9.2.1 Homoseksuaalisuus

Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 52. Yksi vastaaja jätti vastaamatta kysymykseen. Kaikki kysymykseen vastanneet tunnistivat homoseksuaalisuuden kuuluvan seksuaalivähemmistöihin.

9.2.2 Biseksuaalisuus

Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 50. Vastaajista 40 luokitteli biseksuaalisuuden seksuaalivähemmistöihin kuuluvaksi. Neljä vastaajaa luokitteli biseksuaalisuuden sukupuolivähemmistöihin kuuluvaksi. Kuusi vastaajaa oli sitä mieltä, että termi ei kuulunut kumpaankaan. Vastaajista kolme jätti vastaamatta kysymykseen. Biseksuaalisuus kuuluu seksuaalivähemmistöihin.

9.2.3 Oikeus määritellä itse oma seksuaalinen suuntautuminen

Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 51. Neljä vastaajaa luokitteli oikeus määritellä itse oma seksuaalinen suuntautuminen-määritelmän seksuaalivähemmistöihin kuuluvaksi. Viisi vastaajaa luokitteli termin sukupuolivähemmistöihin kuuluvaksi ja 42 vastaajaa oli sitä mieltä, ettei se kuulunut kumpaankaan. Termi sinällään oli vieras,

mutta kuvastaa sitä ihmisryhmää, joiden seksuaalista suuntautumistaan ei koeta tarpeelliseksi määritellä tai ei haluta määrittää.

9.2.4 Transvestisuus

Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 51. Vastaajista 34 oli sitä mieltä, että transvestisuus on seksuaalivähemmistöön kuuluva termi. Vastaajista 12 luokitteli termin sukupuolivähemmistöön kuuluvaksi. Viiden vastaajan mielestä termi ei kuulunut kumpaankaan. Kaksi vastaajaa ei vastannut kysymykseen. Transvestisuus on sukupuolivähemmistöihin kuuluva termi.

9.2.5 Transgenderiys

Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 49. Transgenderiys on sukupuolivähemmistöihin kuuluva termi. Vastaajista 13 luokitteli transgenderiiden seksuaalivähemmistöihin kuuluvaksi ja 16 sukupuolivähemmistöihin kuuluvaksi. Vastaajista 20 luokitteli sen kumpaankaan kuulumattomaksi. Neljä vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen.

9.2.6 Transsukupuolisuus

Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 49. Vastaajista 12 luokitteli transsukupuolisuuden seksuaalivähemmistöihin kuuluvaksi. Vastaajista 34 luokitteli transsukupuolisuuden sukupuolivähemmistöihin kuuluvaksi. Kolme vastaajaa oli sitä mieltä, ettei termi kuulu kumpaankaan.

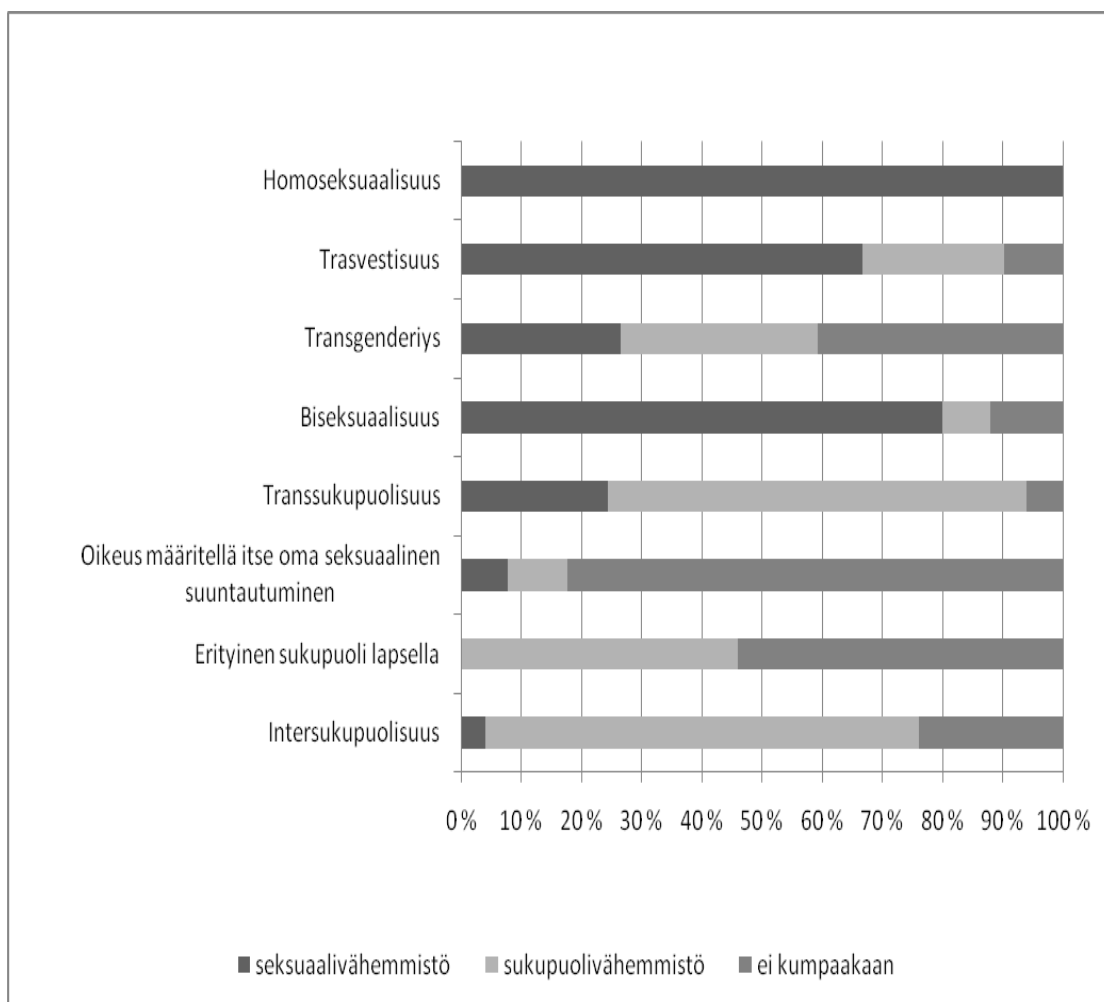
9.2.7 Intersukupuolisuus

Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 50. Vaikka termistä itsestään selviää intersukupuolisuuden olevan sukupuolta kuvaava termi, kaksi vastaajaa luokitteli termin seksuaalivähemmistöön kuuluvaksi. Vastaajista 36 luokitteli termin sukupuolivä-

hemmistöihin kuuluvaksi. Vastaajista 12 oli sitä mieltä, ettei termi kuulu kumpaankaan.

9.2.8 Erityinen sukupuoli lapsella

Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä 50. Kukaan vastaajista ei luokitellut termiä seksuaalivähemmistöihin kuuluvaksi. Vastaajista 23 luokitteli termin sukupuolivähemmistöihin kuuluvaksi. Vastaajista 27 oli sitä mieltä, ettei termi kuulu kumpaankaan, vaikka termissä itsessään on sisällytettynä sana sukupuoli.

Kuva 1 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tunnistaminen

9.3 Sateenkaariperheet

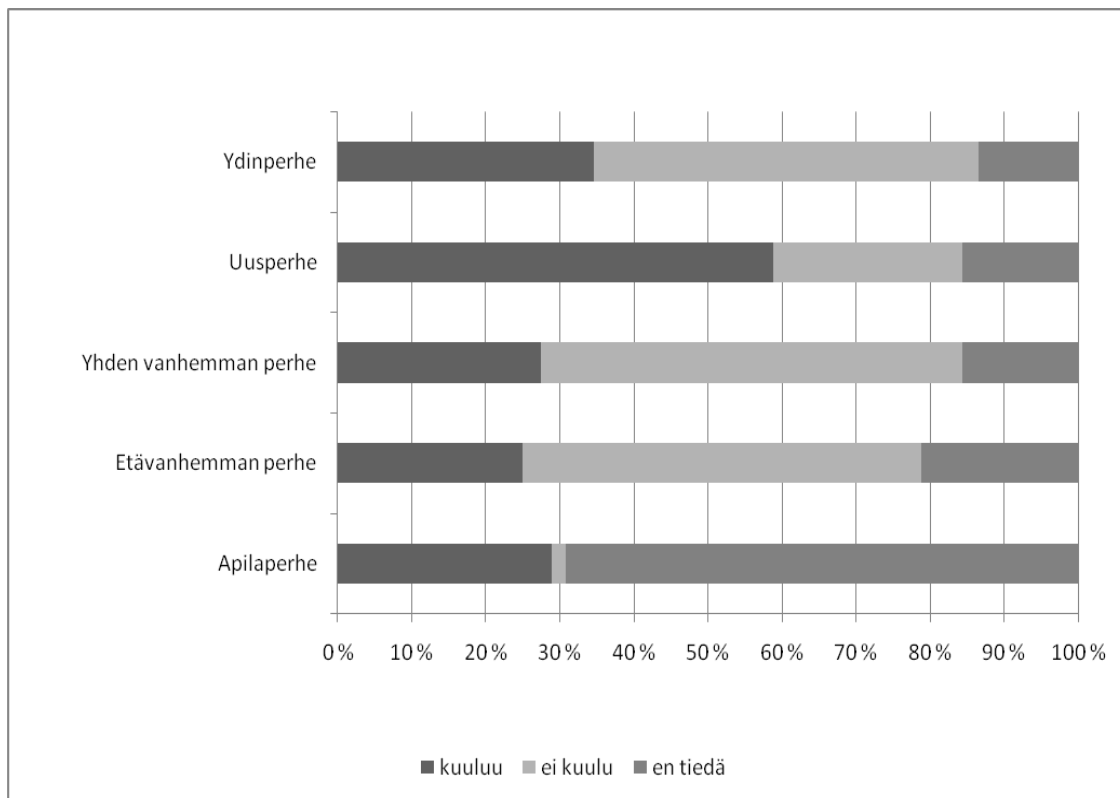
Kyselyn kolmas osio muodostui sekä monivalintakysymyksestä että avoimista kysymyksistä, joissa kartoitettiin vastaajien käsitystä siitä mikä on sateenkaariperhe ja mistä se muodostuu.

9.3.1 Sateenkaariperheiden muodot

Osion monivalintakysymykseen oli kerätty ryhmä sateenkaariperheen virallisista perhemuodoista. Tarkoitus oli selvittää, moniko vastanneista tunnisti sateenkaariperheiden muodot ja mitkä näistä muodoista oli selvimminkin tiedossa.

Ydinperhe, uusperhe, yhden vanhemman perhe, etävanhemman perhe ja apilaperhe ovat kaikki sateenkaariperheen muotoja. Vastaajista 18 tunnisti ydinperheen sateenkaariperheen muodoksi. Vastaajista 30 tunnisti uusperheen sateenkaariperheen muodoksi. Vastaajista 14 tunnisti yhden vanhemman perheen sateenkaariperheeksi. Vastanneista 13 tunnisti etävanhemman perheen sateenkaariperheeksi. Kaikki vastanneet tunnistivat apilaperheen sateenkaariperheen muodoksi.

Kuva 2 Sateenkaariperheiden muotojen tunnistaminen

9.3.2 Sateenkaariperheiden määritelmä

Avoimessa kysymyksessä vastaajille annettiin mahdollisuus vapaasti määrittellä mitä sateenkaariperhe on. Vastaajista 51 vastasi kysymykseen ja vain kaksi vastaajaa jätti kokonaan vastaamatta.

Kuusi vastaajaa kuvaili sateenkaariperheiksi sellaisia perhemuotoja, jotka eivät sisälly sateenkaariperheiden määritelmään. Tällaisia perhemuotoja olivat mm. maahanmuuttajien perheet, natiivisuomalaisen ja ulkomaalaisen perustamat perheet ja heteroseksuaalien uusperheet sekä heteroseksuaalien yhden vanhemman perheet. Yksi vastaaja luokitteli sateenkaariperheisiin kuuluvaksi kaikki heteronormatiivisen ydinperheistä poikkeavat perheet.

Muut kuin normi isä+äiti+lapsi/lapset –perhe eli ns.vähemmistöperheet.

36 tunnisti sateenkaariperheen olevan muodoltaan seksuaalivähemmistöön kuuluvien vanhempien perhe. Lisäksi näistä 36 vastanneesta kaksi kuvaili sateenkaariperheeksi myös sukupuolivähemmistöön kuuluvien vanhempien perheet.

Esim. perheessä lasten vanhemmat ovat samaa sukupuolen edustajia.

Kyseessä on perhe, jossa vanhemmat ovat samaa sukupuolta. Tai jos toinen vanhempi kokee sukupuolensa eri sukupuoleksi.

Edellä mainituista 36 vastaajasta yksi mainitsi sateenkaariperheen muodoksi luokiteltavan apilaperheen.

Perheeseen kuuluu esim. homopariskunta, jolle joku nainen on synnyttänyt lapsen ja tämä lapsen äiti myös asuu tämän perheen kanssa.

Kaikista vastanneista yhdeksän ei tiennyt mitä termillä *sateenkaariperhe* tarkoitetaan ja toi sen myös esille vastauksessaan.

En ole kuullut termiä koskaan ennen.

Ei tietoa koko sateenkaariperheistä ☹️ (Kirj.huom. hymiö on vastaajan.)

9.3.3 Sateenkaariperheen vapaata kuvailua

Avoimessa kysymyksessä vastaajille annettiin mahdollisuus vapaasti kuvailla millaisia sateenkaariperheet ovat. Vastaajista 43 vastasi kysymykseen ja 10 jätti vastaamatta.

Vastaajista 34 kuvaili sateenkaariperheen muodostuvan seksuaalivähemmistöön kuuluvista vanhemmista ja heidän lapsistaan.

Samanlaisia kuin ns. normaalitkin perheet, erona että lapsilla on kaksi isää tai kaksi äitiä.

Edellä mainituista 34 vastaajasta neljä kuvaili sateenkaariperheeksi myös seksuaalivähemmistöön kuuluvan itsellisen vanhemman perhe. Edellä mainituista 34 vastaa-

jasta kahdeksan toi lisäksi esille seksuaalivähemmistöihin kuuluvien muodostamat uusioperheet, joissa lapsia on myös aikaisemmista heterosuhteista.

Lapsi voi olla toisen vanhemman biologinen lapsi, mutta perheeseen liittynyt myöhemmin lapsen vanhemman kanssa samaa sukupuolta oleva kumppani.

Kaksi vastanneista kuvaili sateenkaariperheeksi luokiteltavan myös perheen, jossa vanhemmista toinen on transvestiitti.

Lapset, äiti ja naiseksi pukeutuva isä.

Kolme vastaajista vastasi kysymykseen, mutta kuvailu ei ollut erityisesti sateenkaariperheisiin luokiteltava.

Äiti, isä ja lapsia.

Neljä vastaajista ilmoitti vastauksessaan, etteivät tiedä mitään sateenkaariperheen muotoja.

9.3.4 Sateenkaariperheet ja lapset

Kysyttäessä miten sateenkaariperheeseen voi syntyä/tulla lapsia, 33 vastaajista mainitsi adoption. Vastaajista 16 luetteli, että lapset voivat olla vanhempien edellisistä suhteista. Vastaajista 25 kertoi sukulujen luovutuksen eli keinohedelmöityksen ja spermapankin olevan yksi keino, jolla sateenkaariperheeseen voi tulla lapsia.

Viisi vastanneista mainitsi keinoksi luonnollisen tavan tai biologisen lapsen.

Joko luonnollisella tavalla tai adoptiolla.

biologisesti syntyen

Voi syntyä luonnollisesti

samoin kun yleensä

Kaksi vastaajaa ilmoitti, ettei tiennyt vastausta ja seitsemän vastaajaa jätti kohdan tyhjäksi.

9.3.5 Sateenkaariperheiden kohtaaminen työssä

Kolmannessa avoimessa kysymyksessä pyydettiin vastaajaa kuvailemaan millaisissa tilanteissa he voivat kohdata sateenkaariperheiden jäseniä tulevassa työssään.

Vastaajista 27 oli sitä miltä, että he voivat tulevassa työssään kohdata sateenkaariperheen edustajia missä vain tilanteessa. Vastaajista 26 korosti vastauksissaan neuvola paikkana, jossa sateenkaariperheeseen olisi todenmukaisinta törmätä työssään.

Ihan millaisissa vain. Inhoan sitä, että oppikirjamme perustuvat romantisoituun heteronormatiiviseen ajattelutapaan. Mielestäni ei saataisi olettaa että esimieriksi synnärillä äidin tukena on aina mies.

Jos olisin terkkari, niin neuvolassa, mutta opiskelen sh:ksi niin ehkäpä lasten sairaanhoidossa sairaalassa. Oikeastaan minkälaisissa tilanteissa tahansa.

Yksi vastaajista mainitsi myös työyhteisön ja mahdollisuuden, että työkaveri voi olla sateenkaariperheen edustaja.

Sateenkaariperheen lapsi potilaana tai koululaisena. Vanhempi potilaana. Sateenkaariperheen jäsen työtoverina, pomona tai laitoshuoltajana. Missä vaan!

Vastaajista kuusi joko jätti vastaamatta tai kirjoitti kohtaan ettei tiedä millaisissa tilanteissa sateenkaariperheen edustajia saattaisi tulevassa työssään kohdata.

9.3.6 Konkreettisten ongelmatilanteiden kuvailu

Neljännessä avoimessa kysymyksessä pyydettiin vastaajaa kuvaamaan konkreettisia käytännön ongelmatilanteita sateenkaariperheiden edustajat voivat kohdata terveysalan palveluissa.

Vastaajista 18 kuvaili sateenkaariperheiden kohtaavan terveystalansalpalveluissa ennakkoluuloja ja epäluuloisuutta. Kolme vastaajista kuvaili ennakkoluulojen ja epäluuloisuuden johtuvan tiedon puutteesta.

Ennakkoluuloja ja sitä ettei työntekijä osaa ottaa heitä vastaan esim. häpeilee tai ujostelee puhua asiasta.

Oletus on aina, että perheeseen kuuluu äiti ja isä. Sateenkaariperheet tulevat varmasti vielä kauan kohtaamaan ikäviä ennakkoluuloja ja asenteita.

Vastaajista 16 mainitsi sateenkaariperheiden kohtaavan syrjintää ja rasismia terveystalansalansalpalveluissa.

Syrjintää, eivät saa palvelua. Heitä ei osata auttaa koska he ovat ”erilaisia”, hoitoalan työntekijät käyttäytyvät epäkunnioittavasti heitä kohtaan.

Vastaajista yksi oli sitä mieltä, ettei sateenkaariperheiden tulisi kohdata mitään erityisiä ongelmia enää nykypäivänä.

Ei kuuluisi kohdata minkäänlaisia ainakaan terveystalansalansalpalveluiden kautta. Kuitenkin asia on jo niin nykypäiväinen.

Vastaajista 14 ei tiennyt millaisia ongelmia sateenkaariperheet voivat kohdata terveystalansalansalpalveluissa.

9.4 Kokemus omista tiedoista

Kyselyn neljäs osio muodostui kahdesta monivalintakysymyksestä, joissa vastaaja sai sekä arvioida omaa tiedon määrää sateenkaariperheisiin liittyen että arvioida arvoaan sateenkaariperheiden tunnistamiseen ja auttamiseen liittyen.

9.4.1 Seksuaalivähemmistöt

Vastaajista 23 arvioi seksuaalivähemmistöihin liittyvän tiedon määränsä kohtalaiseksi. Kiihtäväksi tiedon määränsä arvioi vastaajista 12. Samoin 12 vastaajaa arvioi tiedon määränsä seksuaalivähemmistöistä olevan välttävää. Kuusi vastaajaa arvioi

tiedon määränsä heikoksi. Kukaan vastaajista ei arvioinut tiedon määräänsä erinomaiseksi.

9.4.2 Sukupuolivähemmistöt

Vastaajista 22 arvioi sukupuolivähemmistöihin liittyvän tiedon määränsä kohtalaiseksi. Kiitettäväksi tiedon määränsä arvioi yksi vastaajista. Vastanneista 19 arvioi tiedon määränsä sukupuolivähemmistöistä olevan välttävää. tiedon määränsä heikoksi arvioi 11 vastaajaa.

9.4.3 Sateenkaariperheet

Vastaajista 17 arvioi sateenkaariperheisiin liittyvän tiedon määränsä heikoksi. Välttäväksi tiedon määränsä arvioi vastaajista 19. Vastanneista 13 arvioi tiedon määränsä sateenkaariperheistä olevan kohtalainen. Neljä vastaajaa arvioi tiedon määränsä kiitettäväksi. Kukaan vastaajista ei arvioinut tiedon määräänsä tasoa erinomaiseksi.

9.4.3.1 Ydinperheet

Kolme vastaajaa arvioi ydinperheistä liittyvän tiedon määränsä heikoksi. Välttäväksi tiedon määränsä arvioi vastaajista neljä. Vastanneista 21 arvioi tiedon määränsä ydinperheistä olevan kohtalainen. Vastaajista 21 arvioi tiedon määränsä kiitettäväksi. Vastaajista neljä koki tiedonmääränsä ydinperheistä olevan erinomainen.

9.4.3.2 Uusperheet

Yksi vastaajaa arvioi tiedon määränsä uusperheistä heikoksi. Välttäväksi tiedon määränsä arvioi vastaajista neljä. Vastanneista 20 arvioi tiedon määränsä uusperheistä olevan kohtalainen. Vastaajista 21 arvioi tiedon määränsä kiitettäväksi. Vastaajista seitsemän koki tiedonmääränsä uusperheistä olevan erinomainen.

9.4.3.3 Yhden vanhemman perheet

Vastanneista kolme arvioi yhden vanhemman perheisiin liittyvän tiedon määränsä heikoksi. Välttäväksi tiedon määränsä arvioi vastaajista kolme. Vastanneista 19 arvioi tiedon määränsä yhden vanhemman perheistä olevan kohtalainen. Tiedon määränsä kiitettäväksi arvioi 21 vastaajaa. Seitsemän vastaajaa arvioi tiedon määrän olevan erinomainen.

9.4.3.4 Etävanhemman perheet

Yhdeksän vastaajaa arvioi etävanhemman perheisiin liittyvän tiedon määränsä heikoksi. Välttäväksi tiedon määränsä arvioi vastaajista 21. Vastanneista 12 arvioi tiedon määränsä etävanhemman perheistä olevan kohtalainen. Seitsemän vastaajaa arvioi tiedon määränsä kiitettäväksi. Kolme vastaajaa arvioi tiedon määrän olevan erinomainen.

9.4.3.5 Apilaperheet

Vastaajista 48 arvioi apilaperheisiin liittyvän tiedon määränsä heikoksi. Välttäväksi tiedon määränsä arvioi vastaajista neljä. Yksi vastanneista arvioi tiedon määränsä apilaperheistä olevan kohtalainen.

9.4.3.6 Asiakastilanteisiin liittyvä tietous

Vastaajista 12 arvioi asiakastilanteisiin liittyvän tiedon määränsä heikoksi. Välttäväksi tiedon määränsä arvioi vastaajista 20. Vastanneista 18 arvioi tiedon määränsä asiakastilanteisiin liittyvästä tietoudesta olevan kohtalainen. Kolme vastaajaa arvioi tiedon määränsä kiitettäväksi. Kukaan vastaajista ei arvioinut tiedon määrän olevan erinomainen.

9.4.4 Omien arvojen arviointi

Kyselyn osiossa, jossa kartoitettiin vastaajan kokemusta omista tiedoista, pyydettiin vastaajaa myös arvioimaan omia arvojaan.

Vastaajista 44 koki tärkeäksi tuntea seksuaalivähemmistöt ja vastaajista 45 koki tärkeäksi tuntea sukupuolivähemmistöt. Vastaajista 45 koki tärkeäksi tuntea myös sateenkaariperheet.

Vastaajista 46 koki tärkeäksi omata kyvyn helpottaa sateenkaariperheiden edustajien asiointia terveysalan palveluissa ja vastaajista 49 mielestä oli tärkeää tunnistaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistön terveysalan palveluissa mahdollisesti kohtaamat ongelmat.

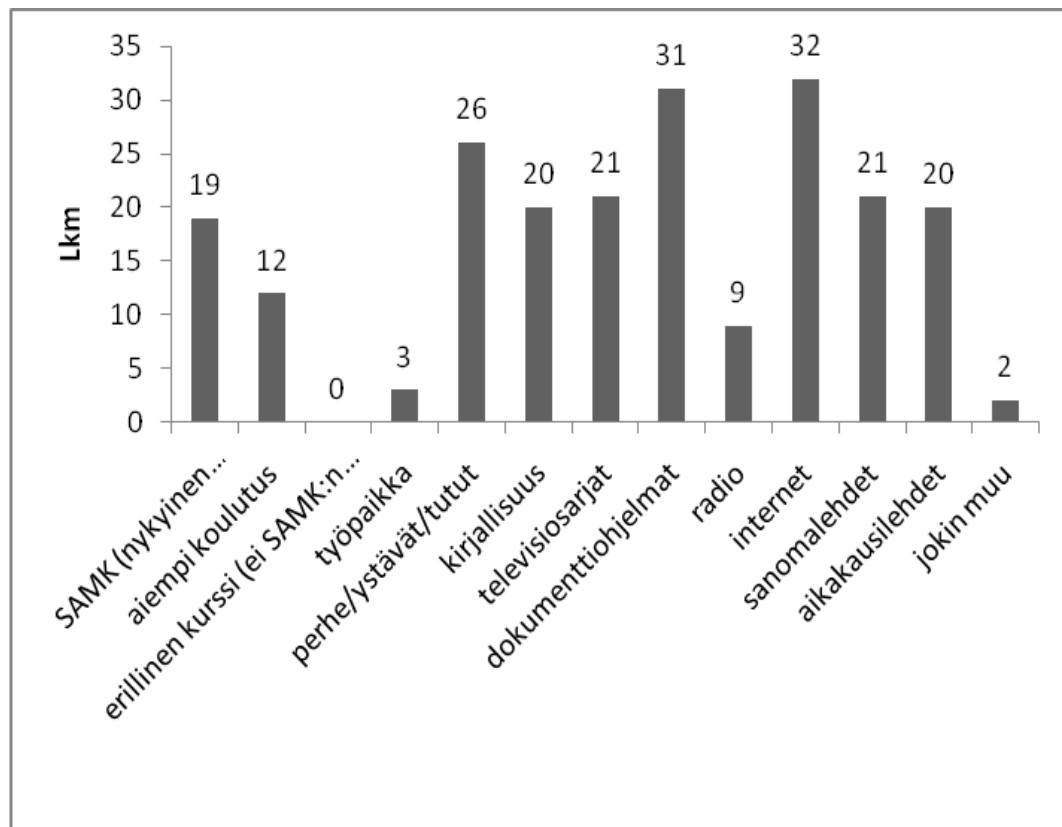
9.5 Tiedon alkuperä ja koulun rooli tiedonjakajana

Kyselyn viidennessä osiossa kartoitettiin hoitotyönopiskelijoilta, mistä he ovat saaneet tietonsa joka heillä on sateenkaariperheistä. Lisäksi kartoitettiin millaiseksi opiskelijat kokevat Satakunnan ammattikorkeakoulun merkityksen tiedon jakajana.

9.5.1 Vastaajien tiedon alkuperä

Merkittävimmäksi tiedonlähteeksi vastaajat luokittelivat internetin (32), dokumenttiohjelmat (31) sekä lähipiirinsä ihmiset (26). Vastaajista kaksi luokittelivat merkittäväksi tiedonlähteeksi muun, kuin kyselyn laatijan luetteloimat vaihtoehdot. Toinen vastaajista ilmoitti kouluttautuvansa Sexpolla seksuaalineuvojaksi päiväopintojensa ohella.

Kuva 3 Tiedon alkuperä

9.5.2 Koulun rooli tiedon jakajana vastaajien kokemana

Vastaajista 40 mielestä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sekä sateenkaariperheitä tuodaan SAMK:n opetuksessa esille liian vähän. Vastaajista 11 mielestä vähemmistöt tuodaan esille tarpeeksi. Yksikään ei ollut sitä mieltä, että vähemmistöistä puhuttaisiin liikaa. Kaksi vastaajaa jätti vastaamatta kysymykseen.

Vastaajista 39 oli sitä mieltä, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä opetetaan ja keskustellaan SAMK:ssa liian vähän luonnollisena vaihtoehtona. Vastaajista 13 mielestä tästä vaihtoehdosta opetetaan ja keskustellaan sopivasti. Yksi jätti vastaamatta kysymykseen.

Vastaajista 40 oli sitä mieltä, että SAMK:n opetuksessa ja keskusteluissa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sekä sateenkaariperheet eivät tule aktiivisesti esille opetuk-

sessä ja keskusteluissa yhtenä vaihtoehtona muiden rinnalla. Vastaajista 12 mielestä vaihtoehto tuodaan esille sopivasti. Yhdenkään vastaajan mielestä asiaa ei tuoda esille liian paljon. Yksi jätti vastaamatta kysymykseen.

Vastaajista 39 ei osannut arvioida tuntevatko SAMK:n opettajan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt sekä sateenkaariperheet riittävän hyvin. Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että tuntevat. Yhdeksän vastaajan mielestä opettajat SAMK:ssa eivät tunne em. vähemmistöjä riittävän hyvin. Kyselyssä pyydettiin perusteluja valinnalle. Useat opiskelijat kertoivat, etteivät tiedä opettajien tietämyksen tasoa, sillä opettajat eivät puhu tunneillaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä eivätkä sateenkaariperheistä.

Kysyttäessä oliko aiheesta annettu erikseen tietoa yhdellä tai useammalla opintojaksolla SAMK:ssa 44 vastasi, että liian vähän. Kuuden mielestä tietoa oli saatu sopivasti. Yksi ei vastannut kysymykseen. 20 vastaajan mielestä kurssi, jossa aiheesta puhuttiin oli pakollinen ja viiden vastaajan mielestä se oli vapaastivalittava opintojakso.

9.6 Vapaan sanan kenttä

Kyselyn lopussa oli vapaan sanan kenttä, johon kyselyyn vastaajan oli mahdollista kirjoittaa vapaasti joko aiheeseen tai kyselyyn liittyvää palautetta.

Vastaajista 8 koki opinnäytetyön tutkimusaiheen tärkeäksi sekä ajankohtaiseksi ja kiitti opinnäytetyön tekijää aiheen valinnasta.

Hyvä opinnäytetyö. Toivottavasti kehittäminen alkaa SAMK:ssa.

Varmasti nyt ja tulevaisuudessa erittäin tärkeä aihe ja opiskelijoiden tietomäärän tulee kasvaa!!

Kaksi vastaajaa kertoi, etteivät ole aktiivisesti kiinnostuneita aiheesta ja siksi kokivat kyselyn aiheen vieraaksi.

Valitettavasti en ole kovin aktiivisesti kiinnostunut aiheesta, kun on niin vieras.

Yksi vastaaja toi esille, että vieraiden termien vuoksi kyselyyn oli vaikeaa vastata.

Aika vaikea kysely, termit olisi voinut avata jossain vaiheessa.

44 vastaajalla ei ollut kokenut tarpeelliseksi antaa palautetta.

10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tutkimuksen luotettavuutta mitataan validiteetilla ja reliabiliteetilla. Validiteetti tarkoittaa mittarin ja tutkimusmenetelmän kykyä tutkia juuri sitä, mitä on tarkoitettu mitata. Tässä kyselylomakkeen kysymykset ovat tärkeitä: onko niiden avulla saatu ratkaisua tutkimusongelmiin. Validiteettia voidaan arvioida tutkimusvaliditeetin, ennustevaliditeetin ja rakennevaliditeetin avulla. (Hirsijärvi ym. 2006, 216-218.)

Toinen tutkimuksen arviointiin liittyvä käsite on reliabiliteetti, jolla tarkoitetaan tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta. Reliabiliteetti voidaan todeta mittaamalla sama ilmiö kahdesti ja jos tutkimustulokset ovat molemmilla kerroilla samat, voidaan tulokset todeta reliaabeleiksi. (Hirsijärvi ym. 2006, 216-218.)

Reabiliteetti eli luotettavuus kuvaa sitä, miten tarkasti mittari mittaa kiinnostuksen kohdetta. Epätarkkuudet, jotka liittyvät mittariin, voivat olla joko mittarista itsestään johtuvia tai ne voivat aiheutua käyttäjänsä epäjohtonmukaisuudesta. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 209.) Mittauksen rehabiliteetin saamista mahdollisimman hyvälle tasolle voidaan pitää tavoittelemisen arvoisena asiana. Sitä parempi on tutkimuksen rehabiliteetti, mitä vähemmän mittausvirheitä mittaukseen sisältyy. (Vehkalahti 2008, 41.)

Vaikka tutkimuksessa käytetty mittari esitettiin asianmukaisesti ennen tutkimuksen toteuttamista, huomattiin analysointivaiheessa mittarissa erinäisiä puutteita. Yksi

kysymys oli jätettävä analysoimatta, sillä sen asettelu jätti liikaa varaa tulkinnalle sekä vastaajalla että tutkijalla. Lisäksi analysoitaessa huomioitiin, miten avoimia vastauksia olisi voinut korvata määrällisin menetelmin, jolloin vastausaktiivisuus olisi ollut mahdollisesti suurempi. Haastattelumenetelmällä olisi ehkä saatu tarkempaa tietoa ja enemmän perusteltuja vastauksiin, mutta ajankäytön puitteissa sekä aiheen ollessa mahdollisesti vastaajalle arkaluontoinen, kyselylomake soveltui hyvin aineistokeruumenetelmäksi. Kyselylomakkeista on mahdotonta selvittää jälkikäteen vastaajan henkilöllisyyttä. Kyselylomakkeita on käsitelty täysin luottamuksella ja niitä on käytetty vain tämän opinnäytetyön puitteissa.

Jo tutkimusaiheen valinta sinällään on eettinen ratkaisu. Tutkimusaiheen on oltava sekä tärkeä että hyödyllinen (Hirsijärvi ym. 2006, 24-25). Tutkimuksen aihe muodostui tutkijan omasta mielenkiinnosta aiheeseen, luettuaan Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali-alan opiskelijan toteuttaman samankaltaisen tutkimuksen omassa koulutusohjelmassaan. Tutkimuksen aihe koettiin hyödylliseksi kehitettäessä koulutusohjelmien sisältöä.

Eettisyys tutkimustulosten julkaisemisessa liittyy rehellisyyteen ja tulosten luotettavuuteen. Tutkijan ei tule väärentää tuloksia eikä jättää oleellista osaa niistä kertomatta. Tutkimuksen kohdistuessa ihmiseen tulee tutkimukseen osallistuvilta saada lupa. Tähän tutkimukseen lupa esitettiin suullisesti kyselyiden jaon yhteydessä. Aineiston keräämisessä tulee huomioida vastaajien anonymiteetti ja aineiston tallentaminen asianmukaisesti. (Hirsijärvi ym.2006, 26-28.)

Tämän tutkimuksen tulosten yhteneväisyys teoriaan ja aikaisempiin tutkimuksiin puuu tämän opinnäytetyön kyselylomakkeen ja tutkimustulosten luotettavuuden puolesta. Opinnäytetyölle asetetut tutkimustavoitteet tulivat täytetyiksi ja kaikkiin asetettuihin tutkimuskysymyksiin saatiin vastaus.

11 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli selvittää Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tietämystä sateenkaariperheistä, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä sekä selvittää, miten hoitotyön opiskelijat kokevat Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman roolin tiedon välittäjänä.

Tutkimustuloksista ilmeni, että Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tietämys sateenkaariperheistä sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä on vaihtelevaa. Varsinaista ammatillista otetta termien tunnistamiseen ei ollut havaittavissa. Samaan aikaan kun osa opiskelijoista tunnisti seksuaalivähemmistöiksi homo- ja biseksuaalisuuden lisäksi myös biseksuaalisuuden ja oikeuden määrittellä itse oma seksuaalinen suuntautumisensa, valtaosa ei niitä tunnistanut. Sateenkaariperheiden kohdalla hajonta oli yhtä laajaa. Jokainen vastaaja tunnisti apilaperheen sateenkaariperheen muodoksi, mutta samalla arvioi tietonsa asiasta vähäiseksi. Analysointia tehdessä heräsi myös epäily siitä, että vaikka kysely hyvin selvästi liittyi sateenkaariperheisiin ja tätä kautta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, osa opiskelijoista saattoi sekoittaa perhemuodot heteroseksuaalien vastaaviin perhemuotoihin. Tästä voisi myös johtua se, että apilaperhe oli sateenkaariperheen muodoista tunnistetuin.

Yksi vastaaja myös antoi kyselyn tekijälle palautetta vaikeista termeistä. Vastaajan mielestä termit olisi pitänyt selvittää kyselyn sisällä, koska kysely oli vaikea. Palaute oli asiallinen ja ymmärrettävä, mutta mahdoton toteuttaa. Jos termit olisi selitetty kyselyssä, se olisi muuttanut kyselyn luonnetta ja asetettuihin tutkimuskysymyksiin verrattuna vääristänyt tuloksia.

Mistä johtuu, että hoitotyön ammattiin valmistuva opiskelija ei tunnista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä. Onko kysymys omasta asenteesta, kiinnostuksen puutteesta vai koulutusohjelman sisällöllisistä puutteista?

Hoitotyön ammattilaisen tehtävä on suojella ja kunnioittaa ihmiselämää ja sen ainutlaatuisuutta. Sen myös kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli valtaosa sisäistänyt. Vaikka terminologia tuntui olevan vierasta, ajatus hyvästä ja tasa-arvoisesta kohtelusta oli vastaajille tärkeää. Tämä kävi ilmi avoimien vastausten kohdalla, joissa vastaajat saivat kuvailla millaisia ongelmatilanteita sateenkaariperheiden edustajat voivat joutua kohtaamaan. Vastauksissa kävi ilmi, että vaikka syrjintä ja ennakkoluulot

ovat myös opiskelijoiden mielestä yleisiä ongelmia, niin heidän mielestään se on myös väärin, että näin tapahtuu.

Koulutusohjelman merkitys on suuri opiskelijoiden tiedon lähteenä. Koulutusohjelman tulisi sisältää erilaisia kursseja, joissa opiskelijoiden olisi mahdollista perehtyä ihmisyyden perimmäiseen olemiseen sekä moninaisuuden kohtaamiseen. Tällaisia opintokokonaisuuksia koulutusohjelmassa on, mutta niiden aihesisältöjä tulisi kehittää. Kuten vapaan sanan osiossa kävi ilmi, myös opiskelijat itse toivovat tällaista kehitystä koulutusohjelman sisällä. Kysyttäessä vastaajien tiedon alkuperää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä sekä sateenkaariperheistä, merkittäviksi tiedon lähteiksi nousivat internet, dokumenttiohjelmat sekä läheiset ja ystävät. Koulutusohjelman merkitys tiedon lähteenä oli opiskelijoille vasta edellä mainittujen lisäksi kirjallisuuden, lehtien ja televisiosarjojen jälkeen. Vastaajista 19 koki saaneensa vähemmistöihin liittyvää tietoa koulutuksensa puitteissa. Huolestuttavaa on, että vastaajista 40 koki, että Satakunnan ammattikorkeakoulun opetuksessa sateenkaariperheistä ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä puhutaan liian vähän. Tämän lisäksi 39 vastaajaa koki, ettei edellä mainittuja vähemmistöjä tuoda esille opetuksessa luonnollisena vaihtoehtona. Vastaajista 39 ei osannut arvioida tuntevatko SAMK:n opettajat vähemmistöjä riittävän hyvin. Yhdeksän koki, että eivät tunne. Molempien arvioiden perusteluja oli, että asiasta ei voi olla varmuutta, koska siitä ei puhuta.

Kysyttäessä oliko sateenkaariperheistä ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä annettu erikseen tietoa yhdellä tai useammalla opintojaksolla SAMK:ssa, 44 vastaajaa oli sitä mieltä, että liian vähän. Vastaajista 20 oli sitä mieltä, että kurssi jossa aiheesta oli puhuttu, oli pakollinen ja viiden vastaajan mielestä kurssi oli ollut vapaasti valittava opintojakso.

Oletusarvo ammattiin kouluttautuvalla ei kuitenkaan voi olla se, että opinahjossa kaikki tieto tuodaan suoraan nenän alle, vaan opiskelijan on myös itse aktiivisesti kerättävä tietoa ammattiin liittyvistä asioista. Ammattikorkeakoulusta valmistuu hoitotyön ammattilaisia, sairaanhoitajia ja terveydenhoitajia, jotka vastaavat ihmisen hoidosta tämän erilaisissa elämäntilanteissa.

Tämän opinnäytetyön tutkimustulokset vastaavat Satakunnan ammattikorkeakoulussa aikaisemmin julkaistun sosiaali-alan opinnäytetyön tutkimustuloksia. Tämä kertoo mahdollisista puutteista ammattikorkeakoulun koulutusohjelmien kurssisisällöissä. Tämän opinnäytetyön tutkimustulokset osoittavat, että ammattiin valmistuvilla hoitotyön opiskelijoilla on suppea tieto seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä sekä sateenkaariperheistä ja koulutusohjelman rooli tiedon jakajana on tällä hetkellä vähäinen. Jatkotutkimuksen aiheeksi sopisi kartoittaa Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutusohjelman opettajien tietämyksen tasoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä sekä sateenkaariperheistä.

LÄHTEET

Aslan ry, <http://www.aslan.fi/> (haettu 17.4.2011).

Hedelmöityshoitolaki 2006/1237 (astui voimaan 1.9.2007).

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki, Kustannus-
osakeyhtiö Tammi.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. Helsinki, Kustannus-
osakeyhtiö Tammi.

Homofobia, käsitteitä ja termistöä,

<http://www.homofobia.fi/?sivu=homoseksuaalisuus> (haettu 7.12.2010).

Härkönen, S-M., Ikonen, M. & Nissinen, A.. 2011. Seksuaali- ja sukupuolivähem-
mistöt terveydenhoitajan vastaanotolla, materiaalia terveydenhoitajan työn tueksi.
Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma.

Intersukupuolisuus, http://www.trasek.net/?page_id=38 (haettu 6.4.2011).

Jämsä, J. 2008a. Ammatillisia työkaluja moninaisuuden kohtaamiseen. Teoksessa
Jämsä, J. (toim.) Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. Käsikirja lasten ja perheiden
kanssa työskenteleville. Jyväskylä: PS-kustannus, 98-117.

Jämsä, J. 2008b. Sateenkaariperheiden kokemuksia palveluista. Teoksessa Jämsä, J.
(toim.) Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. Käsikirja lasten ja perheiden kanssa työ-
skenteleville. Jyväskylä: PS-kustannus, 86-97.

Jämsä, J. 2008c. Suomalaiset sateenkaariperheet. Teoksessa Jämsä, J. (toim.) Sateen-
kaariperheet ja hyvinvointi. Käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville. Jy-
väskylä. PS-kustannus, 26-47.

Jämsä, J. & Kuosmanen, P. Sateenkaariperhe-kysely 2006. Teoksessa Kuosmanen, P.
& Jämsä, J. (toim.) Suomalaiset sateenkaariperheet sosiaali- ja terveystaloudessa ja
koulussa. Helsinki. Edita Prima Oy. SEIS – Suomi eteenpäin ilman syrjintää –
julkaisu, 13-20.

Karhe, L. & Laitinen, H. 2000. Hyvän hoitotyön kirja. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kiikkaalainen, I. & Munnukka, T. 1995. Ihmisen auttamisen lähtökohtia. Teoksessa Kiikkala, I. & Munnukka, T. (toim.) Ihmisen auttamisen lähtökohtia. Helsinki. Kirjayhtymä Oy. 9-19.

Kuosmanen, P. & Jämsä, J. 2007a. SATEENKAARIPERHE-KYSELY 2006. Teoksessa Kuosmanen, P. & Jämsä, J. (toim.) Suomalaiset sateenkaariperheet sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulussa. Helsinki. Edita Prima Oy. SEIS – Suomi eteenpäin ilman syrjintää –julkaisu, 13- 44.

Kuosmanen, P. & Jämsä, J. 2007b. Monimuotoiset sateenkaariperheet heterodyinperheille suunnitellussa palvelujärjestelmässä. Sateenkaariperhe-kyselyn keskeisiä tuloksia. Teoksessa Kuosmanen, P. & Jämsä, J. (toim.) Suomalaiset sateenkaariperheet sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulussa. Helsinki. Edita Prima Oy. SEIS – Suomi eteenpäin ilman syrjintää –julkaisu, 102- 113.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede. Vol 11 (1).

Laine, M. 2000. NÄKYMÄTÖN SATEENKAARI – Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijoiden tiedot seksuaali- ja sukupuoli vähemmistöistä sekä sateenkaariperheistä ja ammattikorkeakoulu tiedon jakajana. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma.

Lauri, S. & Leino-Kilpi, H. 2003. Näyttöön perustuvan hoitotyön lähtökohdat. Teoksessa Lauri, S. (toim.) Näyttöön perustuva hoitotyö. Helsinki. Werner Söderström Osakeyhtiö. 7-20.

Lehtonen, J. 2007. Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuteen liittyvä syrjintä. Teoksessa Lepola, O. & Villa, S. (toim.) Syrjintä Suomessa 2006. Helsinki. Hakapaino. 18-65.

Leino-Kilpi, H. 1997. Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus – yhdessä vai erikseen? Teoksessa Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva. WSOY. 222-231.

Luodeos, E. & Peurala, A. 2003. ”Mistä se lapsi siihen sitten tupsahti?” Sateenkaari-perheiden kokemuksia sosiaali- ja terveystalvveluista. Opinnäytetyö. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma.

Munnukka, T. 1993. Tehtävien hoidosta yksilövastuiseen hoitotyöhön. Tampere. Acta Universitatis Tamperensis 375. Tampereen yliopisto.

Pakistani Eunuchs to have distinct gender, BBC News,
http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/8428819.stm (haettu 6.4.2011).

Parisuhdelaki 2001/950 (astui voimaan 1.3.2002).

Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY.

Ryttäläinen, K. & Valkama, S. 2010. Seksuaalisuus HOITOTYÖSSÄ. Helsinki, Edita Prima.

Satakunnan ammattikorkeakoulu, 2001. Opetussuunnitelma 2001-2002 – hoitotyön koulutusohjelma.

Satakunnan ammattikorkeakoulu, 2008. Opetussuunnitelma 2008-2009-hoitotyön koulutusohjelma.

Sairaanhoidajaliitto, Sairaanhoidajan eettiset ohjeet,
http://www.sairaanhoidajaliitto.fi/sairaanhoidajan_tyo_ja_hoitotyon/sairaanhoidajan_tyo/sairaanhoidajan_eettiset_ohjeet/ (haettu 4.5.2010).

SETA, Sateenkaariperhe projekti,
<http://www.seta.fi/perheprojekti/opiskelijat/sateenkaariperheista.html> (haettu 3.5.2010).

Dos. Solantaus, T. 2007. Perhe ja vanhempien homoseksuaalisuus. Teoksessa Hata-ra, V. & Westermarck, H. (toim.) Rakkauden evoluutio. 2007. Helsingin yliopiston Vapaan sivistystyön toimikunta. Helsinki. Yliopistopaino.

Transgenderiys, <http://www.transtukipiste.fi/sukupuoli/ttp0202.php#transg> (haettu 7.12.2010).

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomivaara, T. 2005. Kvantitatiivinen ja Kvalitatiivinen tutkimus. Julkaisussa Tieteellisen tutkimuksen perusteet. 28- 40. PDF-tiedosto.

<http://www.mv.helsinki.fi/home/ttuomiva/Y125luku6.pdf> (haettu 7.12.2010).

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

WAS.1999. Declaration of Sexual Rights,

http://www.sexology.it/declaration_sexual_rights.html (haettu 15.11.2010).

WPATH, World Professional Association for Transgender Health,

<http://www.wpath.org/> (haettu 15.11.2010).

Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21.

YLE uutiset. Sateenkaariyhteisöt ry: Sairaanhoidajat antavat eheyttämishoitoa.

http://yle.fi/uutiset/teksti/kotimaa/2011/04/sateenkaariyhteisot_ry_sairaanhoidajat_antavat_eheyttamishoitoja_2501611.html?defaultArticleId=2501611&sort=first&wireframe=text&browserArticleId=2501611&pageNumber=9 (haettu 17.4.2011).

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU
SATAKUNTA UNIVERSITY OF APPLIED
SCIENCES

OP21

TUTKIMUSLUPA-
ANOMUS
APPLICATION FOR A
RESEARCH PERMISSION

**SAMK / TUTKIMUSLUPA-ANOMUS
APPLICATION FOR A RESEARCH PERMISSION**

Opinnäytetöille ja muille tutkimuksille, jotka kohdistuvat Satakunnan ammattikorkeakouluun.

For theses and other studies which concern Satakunta University of Applied Sciences.

Liitä anomukseen ohjaajan hyväksymä tutkimussuunnitelma. Lähetä anomus SAMK:n kehitysjohtajalle hyvissä ajoin ennen tutkimuksen suunniteltua toteuttamisajankohtaa (ME71110). Älä aloita tutkimusta / opinnäytetyön tekemistä ennen kuin olet saanut tutkimusluvan.

Please enclose the research plan approved by your thesis supervisor. Send the application to SAMK's Development Director well before the planned period of implementation (procedural instructions ME71110). Do not start the empirical part of the research before you have obtained the permission.

Tutkimuksen/opinnäytetyön tekijä(t) | Researcher(s)/Student(s): Elina-Linnea Kaikko

Tekijän/tekijöiden osoite | Address: [REDACTED]

Sähköposti | E-mail: [REDACTED]

(Työ)nimi/aihe | The working title of the thesis/study: MÄÄRÄNPÄÄNÄ TASAVERTAINEN ASIAKKUUS – Satakunnan ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoiden tiedot sateenkaariperheistä ja ammattikorkeakoulu tiedonjakajana

Toteutuksen suunniteltu ajankohta | Planned timetable of implementation: Syksy 2010 (syyskuu)

Tekijän koulutusohjelma | Degree programme in which the applicant is studying: Hoitotyön ko (sairaanhoitaja AMK)

Oppilaitos, jos muu kuin SAMK | Educational institution if other than SAMK:

Kerätäänkö tutkimuksessa henkilötietoja ja kootaanko niistä henkilötietorekisteri? kyllä ei

Shall personal data** be collected and registered during research? yes no

* Henkilötietojen keräämisellä ja tietojen rekisteröinnillä tarkoitetaan yksilöintitietojen (kuten nimi, henkilötunnus, syntymäaika) ja tutkimustietojen kokoamista rekisteriin. (Lisätietoja www.tietosuoja.fi). Tutkimuksen päätyttyä tutkimusrekisteri joko hävitetään tai arkistoidaan ilman tunnistetietoja.

** Collecting and registering personal data refers to the collecting of individualised data (such as name, personal identity code, date of birth) and research data into a register. (Further information www.tietosuoja.fi). Upon completion of the research work, the register shall be either deleted or filed without identification data.

Ohjaaja(t) | Supervisor(s): lehtori Marja Flinck, SAMK Sosiaali- ja terveysala

Puolto ohjaajalta | Supervisor's approval:

Puoltolauseet | Supervisor's opinion:

Ohjaajan allekirjoitus | Supervisor's signature

Päiväys |Date and place 18.5.2010

Luvan hakijan allekirjoitus | Applicant's signature

Kehitysjohtajan / Rehtorin päätös | Development Director's / President's decision

Päätösnumero

979 027

- tutkimuslupa myönnetään | permission is granted
 tutkimuslupa myönnetään ehdollisesti | permission is granted conditionally
 tutkimuslupaa ei myönnetä | permission is not granted

Perustelut | Grounds:

Yhteyshenkilö SAMKissa | Contact person at SAMK

Päiväys | Date and place

Kehitysjohtajan / Rehtorin allekirjoitus | Development Director's / President's signature

Päätös tiedotetaan opiskelijoille ja ohjaajille.

Note: The decision shall be notified to the student(s) and the supervisor(s).

Sisältövastaava: Anne Sankari

Tarkistettu viimeksi: 23.3.2010

SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULU
Tiedepuisto 3
28600 PORI

OP07
SOPIMUS
OPINNÄYTETYÖN
TEKEMISESTÄ

SAMK / Sopimus opinnäytetyön tekemisestä

Opinnäytetyön tekijä: Elina-Linnea Kaikko	Opiskelijanumero: [REDACTED]	Aloitusrhythmi: HT05PHO2
Koulutusohjelma: Hoitotyön koulutusohjelma		
Opinnäytetyötä ohjaavan opettajan nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite: Marja Flinck, marja.flinck@samk.fi		
Toimeksiantaja, yhteyshenkilön nimi, sähköposti, puhelinnumero ja osoite: Päivi Jaatinen		
Opinnäytetyön nimi: "Hyvin enkonnen perhe verrattuna ydinperheeseen" - Satakunnan ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden tietoisuus sateenkaanperheistä ja opiskelijoiden koulutus koulutusohjelman roolista tieton jakajana.		
Työn etenemisaikataulu: Raportointi: 4.5.2011		
Tarkempi selvitys on sopimuksen liitteessä olevassa hyväksytyssä tutkimus-/projektisuunnitelmassa.		
<p>Vakuutukset. Jos opinnäytetyö tehdään kokonaan tai osittain työsuhteessa palkkaa vastaan, niin toimeksiantajan on laadittava asianmukainen kirjallinen työsuhteeseen. Työnantaja huolehtii lainmukaisista vakuutuksista, sillä ammattikorkeakoulun vakuutukset eivät kata työsuhteessa tehtävän opinnäytetyön tekijää.</p> <p>Opinnäytetyön kustannukset ja niiden korvaaminen. Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten (ml. Aineiston hankinta, raaka-aineet, matkat, työkorvaus jne.) korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opiskelija keskenään. Pääsääntöisesti Satakunnan ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.</p> <p>Oikeudet opinnäytetyön tuloksiin. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden kaupalliseen hyödyntämiseen. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportoimaan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.</p> <p>Immateriaalioikeudet. Tekijänoikeus ja muut immateriaalioikeudet opinnäytetyöhön kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Opinnäytetyön tekijä ja toimeksiantaja sopivat erikseen, missä laajuudessa tekijänoikeus tai muut immateriaalioikeudet siirtyvät toimeksiantajalle.</p> <p>Opinnäytetyön ohjaus ja vastuu. Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Ammattikorkeakoulu vastaa työn ohjauksesta, seurannasta ja työn riittävästä laadustasosta. Ammattikorkeakoulu ei ole taloudellisesti vastuussa työn tuloksista tai aikataulusta. Opinnäytetyön tekijä ei vastaa toimeksiantajalle vahingosta, joka toimeksiantajalle syntyy opinnäytetyön viivästyttämisestä, ellei erikseen toisin sovita. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta. Opiskelija sitoutuu palauttamaan toimeksiantajalle työn aikana saamansa luottamuksellisen aineiston, kun opinnäytetyö on valmistunut, tai kun osapuolet yhdessä toteavat, että yhteistyöedellytyksiä opinnäytetyön loppuun saattamiseksi ei ole.</p> <p>Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus. Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muita julkisuuslaissa salassa pidettäviksi määrättyjä tietoja, on opinnäytetyön raportti laadittava niin, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Tarvittaessa salassa pidettävät tiedot on jätettävä työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyö tai sen osia voidaan julkaista myös internetissä sopimalla niistä erikseen. Opinnäytetyön osapuolet (opiskelija, toimeksiantaja ja opettaja) sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisemia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.</p> <p>Tätä sopimusta koskevat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti neuvottelemalla osapuolten kesken. Mikäli asiasta ei päästä sopimukseen, erimielisyydet ratkaistaan Satakunnan käräjäoikeudessa.</p> <p>Tätä sopimusta on laadittu kappaleita, yksi kullekin osapuolelle.</p> <p>Satakunnan ammattikorkeakoululla on oikeus käyttää yhteistyöhanketta referenssinä ammattikorkeakoulun työelämäyhteistyöstä, mukaan lukien SAMK:n yhteistyötietokanta, johon voi tehdä hakuja internetissä. Opinnäytetyöstä näkyvät otsikko, organisaatio ja organisaation yhteyshenkilö. Hanketta voidaan lisäksi hyödyntää ammatillisen korkeakoulutuksen tavoitteita edistävistä esim. opetusmateriaalina tai -metodina edellyttäen, ettei hankkeeseen sisältyneiden tietojen luottamuksellisuutta vaaranneta.</p>		
Päiväys: 4.5.2011		
Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus, nimi ja nimen selvitys:	Koulutusjohtajan/Toimialajohtajan allekirjoitus ja nimen selvitys:	
[REDACTED]	ANNE AELIA KANERVA	
Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus:		
[REDACTED]		

Sisältövastaava: Anne Sankari

Tarkistettu viimeksi: 22.11.2010

KYSELY SATAKUNNAN AMMATTIKORKEAKOULUN HOITO- TYÖNOPIKSELIJOILLE

Ole hyvä ja ympyröi Sinua koskeva vaihtoehto tai kirjoita tieto sille varattuun tilaan.

TAUSTATIEDOT

1. Olen aloittanut opintoni
  - a. vuonna 2008
  - b. aiemmin, milloin? _____

2. Minulla on sosiaali- ja terveysalalta aikaisempi tutkinto
  - a. Kyllä, mikä? _____
  - b. Ei

TIEDOT SEKSUAALI – JA SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖISTÄ

1. Ympyröi mielestäsi oikea vaihtoehto. Mihin ryhmään seuraavista vaihtoehdoista termi kuuluu

	SEKSUAALI- VÄHEMMISTÖ	SUKUPUOLI- VÄHEMMISTÖ	EI KUMPAAN KAAN
a. Homoseksuaalisuus	1	2	3
b. Transvestisuus	1	2	3
c. Transgenderiys	1	2	3
d. Biseksuaalisuus	1	2	3
e. Transsukupuolisuus	1	2	3
f. Oikeus määritellä itse oma seksuaalinen suuntautuminen	1	2	3
g. Erityinen sukupuoli lapsella	1	2	3
h. Intersukupuolisuus	1	2	3

TIEDOT SATEENKAARIPERHEISTÄ

1. Ympyröi mielestäsi oikea vaihtoehto. Kuuluuko vaihtoehto sateenkaariperheeseen

	KUULUU	EI KUULU	EN TIEDÄ
a. Ydinperhe	1	2	3
b. Uusperhe	1	2	3
c. Yhden vanhemman perhe	1	2	3
d. Etävanhemman perhe	1	2	3
e. Apilaperhe	1	2	3

2. Kuvaile ja määrittele mahdollisimman tarkkaan ja yksityiskohtaisesti, mitä mielestäsi tarkoitetaan sateenkaariperheillä.

---

3. Kuvaile minkälaisia sateenkaariperheet mielestäsi voivat olla perhemuodoiltaan. Keksi esimerkkejä sateenkaariperheistä perheenjäsenineen.

---

4. Miten sateenkaariperheeseen voi syntyä ja/tai tulla lapsia?

---

5. Kuvaile millaisissa tilanteissa voit kohdata sateenkaariperheen jäseniä tulevassa työssäsi.

---

6. Kuvaile miten voit työntekijänä mielestäsi edesauttaa kyselyssä sateenkaariperheiden edustajien asiointia terveysalan palveluissa. Mainitse konkreettisia keinoja.

---

7. Kuvaile millaisia konkreettisia käytännön ongelmatilanteita sateenkaariperheiden edustajat (lapset, aikuiset, vanhukset) voivat mielestäsi kohdata terveysalan palveluita käyttäessään.

KOKEMUS OMISTA TIEDOISTA

1. Arvioi omaa tietomääräsi jokaisesta otsakkeesta. Ympyröi asteikosta tietomääräsi parhaiten kuvaava vastausvaihtoehto.

TIETOMÄÄRÄ	HEIKKO	VÄLTTÄVÄ	KOHTALAINEN	KIITETTÄVÄ	ERINOMAINEN
1.1 Seksuaalivähemmistöt	1	2	3	4	5
1.2 Sukupuolivähemmistöt	1	2	3	4	5
1.3 Sateenkaariperheet	1	2	3	4	5
1.4 Ydinperheet	1	2	3	4	5
1.5 Uusperheet	1	2	3	4	5
1.6 Yhden vanhemman perheet	1	2	3	4	5
1.7 Etävanhemman perheet	1	2	3	4	5
1.8 Apilaperheet	1	2	3	4	5
1.9 Asiakastilanteisiin liittyvä tietous	1	2	3	4	5

2. Arvioi omia arvojasi jokaisesta otsakkeesta. Ympyröi asteikosta arvojasi parhaiten kuvaava vastausvaihtoehto.

	EI TÄRKEÄÄ	TÄRKEÄÄ
2.1 Seksuaalivähemmistöjen tunteminen	1	2
2.2 Sukupuolivähemmistöjen tunteminen	1	2
2.3 Sateenkaariperheiden tunteminen	1	2
2.4 Kyky helpottaa sateenkaariperheiden edustajien asiointia terveysalan palveluissa	1	2
2.5 Em. vähemmistöjen terveysala palveluissa mahdollisesti kohtaamien ongelmien tunteminen	1	2

TIEDON ALKUPERÄ JA KOULUN ROOLI TIEDONJAKAJANA

1. Mistä olet saanut sateenkaariperheitä sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä koskevat tietosi? Ympyröi sopivat vaihtoehdot.

- a. Satakunnan ammattikorkeakoulu (nykyinen koulutusohjelma)
- b. Aiempi koulutus, mikä? _____
- c. Erillinen kurssi (ei SAMK:n opintoihin liittyvä)
- d. Työpaikka
- e. Perhe / ystävät / tutut
- f. Kirjallisuus
- g. Televisiosarjat
- h. Dokumenttiohjelmat
- i. Radio
- j. Internet
- k. Sanomalehdet
- l. Aikakauslehdet
- m. Muu, mikä? _____

2. Arvioi Satakunnan ammattikorkeakoulun roolia sateenkaariperheitä sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevan tiedon jakajana. Ympyröi sopiva vastausvaihtoehto.

a. Em. vähemmistöä tuodaan esille SAMK:n opetuksessa mielestäni

1. liian vähän   2. sopivasti   3. liian paljon

b. Em. vähemmistöistä opetetaan ja keskustellaan SAMK:ssa luonnollisena vaihtoehtona.

1. liian vähän   2. sopivasti   3. liian paljon

c. Em. vähemmistöt tulevat/tuodaan aktiivisesti esille SAMK:n opetuksessa ja keskusteluissa yhtenä vaihtoehtona muiden rinnalla.

1. liian vähän   2. sopivasti   3. liian paljon

d. Opettajat SAMK:ssa tuntevat em. vähemmistöt riittävän hyvin

1. kyllä

2. en osaa sanoa

3. ei

Perustelut: _____

e. Aiheesta on annettu erikseen tietoa yhdellä tai useammalla opintojaksolla SAMK:ssa

1. liian vähän

2. sopivasti

3. liian paljon

Millä opintojakso(i)lla: _____

Jos vastasit kyllä, niin oliko opintojakso pakollinen: kyllä ei

VAPAAN SANAN KENTTÄ

1. Jos sinulla on jotain lisättävää tietoihisi sateenkaariperheistä, koulutukseesi liittyvästä tiedon saannista tai haluat tehdä huomioita kyselystä, sana on vapaa.

Kiitos yhteistyöstäsi!